

זאת היתה

שבת מקץ-חנוכה תשע"ט

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

מהפכת הגיור

מאברהם אבינו עד ימינו

29

למי קרא רבי דוד מלעלוב
'הרוצח הזה'?

38

מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים

40

ברכות בחשבון

עיונים ורמזים בפרשה

42

המדור אנדיים

אך להיות נר?

45

להעמיד את האמונה

אמונה ובטחון (17)

03

נר חנוכה של יוסף הצדיק

שיעור ברית מנר ראשון

21

אחליפו דוכתייהו (2)

פתיחת קו סיוע – תורת הנפש

22

אברהם התחיל להאיר

חנוכה תשע"ז

27

מעין גנים

הכח לפתרון חלומות

31

טעם מצוה

דברי חלומות

34

הסיפור החסידי

החסיד ר' משה מווישעגראד

37

הקדמת המערכת

שבת שלום וחנוכה שמח ומאיר לכל הקוראים, חדשים גם ישנים.

השבוע בגליון:

נפתח עם **השיעור הטוב (17)** בסדרת שיעורי **אמונה ובטחון** לבנות תיכון 'יעלת חן', בו נקרא על החידוש העיקרי של מורנו הבעש"ט — **העמדת האמונה**: להביא את נקודת האמונה המופשטת למימוש במציאות.

נמשיך עם **נקודה טריה משיעור** בברית לנכד הרב השבוע, על **נר חנוכה של יוסף הצדיק**. ומשם נעבור **להשלמה לשיעור החשוב 'אחליפו דוכתייהו'** שהופיע כאן לפני שבועיים. בשיעור, שנמסר בכינוס יסוד למוקד-ייעוץ של ביה"ס לתורת הנפש בתל אביב, המשיך הרב בביאור נקודות בטיפול הנוגעות ליסוד שהתבאר — החלפת צדדים הפוכים.

לכבוד ימי החנוכה, מצורף כאן שיעור נפלא מחנוכה תשע"ז — **אברהם התחיל להאיר** — בו התבאר הקשר בין אברהם אבינו לעבודת חג החנוכה מראשיתו ועד עתה. **במעין גנים** נקרא על כחו של יוסף הצדיק לפתור חלומות, ו**בטעם מצוה** על חלומות בראי ההלכתי-פנימי. ב**סיפור החסידי** לחנוכה נקרא מעשה פלאי על חסיד של היהודי הקדוש ועל רבי דוד מלעלוב. וב**מענות ותשובות** על ההבדל בין מדיטציה מזרחית למדיטציה יהודית, נקיות בעיני ה' ואדם, שפלות ושמחה ועוד.

במדור **ברכות בחשבון** יתבארו הפסוקים בהם מתבטאת עליית יוסף למלכות — "אשר יאמר לכם תעשו" — והרמזים שבהם. ונקנה עם **המדור לילדים**, והפעם רזי יסביר לנו **איך להיות כמו נר?**

שבת שלום ומבורך וחנוכה שמח ומאיר,

המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה 3 | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הגליון מוקדש לזכות:

לזכות **עקיבא ואדרת אליסף** לרגל חתונתם **אור לכ"ה כסלו תשע"ט** - שיזכו לבנות בית נאמן בישראל

הרך הנולד **יוסף יששכר דב** ש' **פרידמן** לרגל הכנסו לבריתו של א"א - **נר ראשון דחנוכה**. שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

להעמיד את האמונה (17) אמונה ובטחון

קיצור מהלך השיעור

בשיעור נוסף בסדרת השיעורים במאמר היסודי "אמונה ובטחון" (מתוך הספר לב לדעת) נחשפות עוד שתי הקבלות שמסבירות את היחס בין **אמונה ובטחון – אין ויש; העלם שאינו במציאות (יכולת) והעלם שישנו במציאות (כח)**.

מתברר שבכח הבטחון להניע תהליך מתוך האמונה – לקחת את נקודת האמונה, המופשטת והבלתי-מוכרחת, ולהתחיל 'להתסיס' אותה לכלל תהליך במציאות. סופו של התהליך להגיע לכלל מימוש במציאות, גם אם הדבר ידרוש שלבים שונים של התפתחות. פעולה זו, אותה ניתן לכנות 'העמדת האמונה', היא החידוש העיקרי של מורנו הבעל שם טוב.

פרק א יוצא מהפסוק "אל אמונה ואין עול" (המתאים להקבלת האמונה ל'אין'), תוך הסבר מהו ה"עול" (וכיצד בטחון מתאים דווקא לעול ימים). בסיום הפרק מתבארת פתיחת נבואת ירמיהו, המתייחסת לעזיבת ה' דווקא עם הכניסה לארץ, דבר שניכר גם בדורנו.

פרק ב מתייחס לאמונה ובטחון כ'אין' ו'יש' המופיעים שוב ושוב, בשרשיהם העליונים, זה מעל זה, בסוד "גבה מעל גבה". בפרק יש התייחסות לכח לשנות את המזל וביאור בסוד שרש נשמת הבעל שם טוב.

פרק ג מסביר שבאמונה הדבר בו מאמינים נמצא בנפש ב'העלם שאינו במציאות', כאש הנעלמת באבן צור – במדרגה של יכולת שאין הכרח שתתגלה. לעומת זאת, הבטחון מעביר את הדבר ל'העלם שישנו במציאות', כשלהבת הטמונה בגחלת – במדרגה של כח (פוטנציאל) שעתידי להגיע לידי פועל. ההמחשה היא התייחסות למשיח – האם משיח רק יכול להגיע, או שהוא התחיל לנוע בפועל לעבר המציאות.

פרק ד מתחיל בביאור "והיא שעמדה" מהגדש"פ, ומסביר – בשם הרבי הרי"צ – שכח הבעל שם טוב היה 'להעמיד' את נקודת האמונה שבלב, להפוך אותה לבטחון ובכך לתת לה תוקף של נצחיות ונצחון המחוללים שינוי במציאות (על דרך "עמדת להם בעת צרתם" – הגילוי של חנוכה). נזכיר שאפשר לפנות למייל itiel@pnimi.org.il לקבלת כל סדרת שיעורי אמונה ובטחון עד כה.

יחוד בין החכמה והבינה בנפש, יחוד **יה**, "הנסתרות להוי' אלהינו"³³ בשם הוי', והבטחון – לשון "וטח את הבית"³⁴ – עושה יחוד וחבור בין הרגש שבלב והדבור-המלכות, יחוד **וה**,

א אמונה ובטחון 16 – ב' חשון ש"ז ("ואביטה" תולדות).
 ב דברים כט, כח.
 ג יקרא יד, מב. ראה שיעור אמונה ובטחון 4.

א. "אמונה ואין עול" – אמונה ובטחון –

יחוד י-ה (היא) ויחוד ו-ה (הוא)

שלום לכולן. הגענו לעמ' ע בספר "לב לדעת". פעם קודמת³⁵ למדנו שהאמונה עושה

נרשם על ידי איתואל גלעדי. לא מוגה. כ"ג מרחשון ע"ט – כפ"ח. שיעור לבנות תיכון יעלת חן.

"והנגלת לנו ולבנינו".

"אין מזל לישראל"

מתחילים באמונה, שהיא הרגשת ה'אין':
האמונה היא בסוד "אין" ["אין מזל לישראל"]

"אין מזל לישראל" כפירוש הבעל שם טוב¹ – לא שאין מזל, אלא שהאין העליון הוא המזל לישראל. מזל לשון נזל – צינור שממשיך שפע. מה הצינור שממשיך לנו בני חיי ומזוני, ש"לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא"²? כמו שנסביר תיכף – בנינים בריאות ופרנסה טובה תלויים במזל. מהו המזל?

לגוים יש מזל – אחיזה במזל, משהו שנתפס להם כ'יש', הגוי צריך סבה מוחשית שמביאה לו את הפרנסה הילדים והבריאות. אנחנו גם נאחזים במשהו, אבל מה שמביא לנו את כל הברכות, גם בגשמיות, הוא 'אין' – כלפי ה' אני אין. גם ה' לא מתגלה לי ממש – הוא גם 'אין' בשבילי. ה'אין' הזה, תחושת ה'אין', הוא המזל, מקור השפע שלי. כתוב בקבלה שהמזל הוא העושה את היחוד בין חכמה ובינה. המזל בעצמו נקרא "דעת עליון"³, לכן הוא מתאים למה שלמדנו פעם קודמת – שהאמונה היא הכח ליחד את הפנימיות של הנפש, הנסתר של הנפש.

"אל אמונה ואין עול"

על כך שבטחון הוא 'יש' יש פסוק מפורש, כמו שנראה – "אל כל החיים יש בטחון"⁴ – ולכן צריך לחפש פסוק שמקשר בין אמונה לאין. ואכן, בשירת האזינו, שיא נבואת משה

הסברנו שהיחוד העליון הוא בחינת **היא** – קוראים **יה** למפרע (מלמטה למעלה), עם הכתר שהוא **א** מעליהן – והיחוד התחתון הוא בחינת **הוא**, כשקוראים למפרע כנ"ל עם הדעת שהיא **א** מעליהן. נמצא שהאמונה היא עבודה יותר נקבית (**היא**), ודווקא היא מיחדת את כוחות השכל (שמצד עצמם, יחסית לכוחות הרגש, הנם כוחות זכריים), והבטחון – הפעיל – הוא עבודה יותר זכרית (**הוא**), ודווקא היא מיחדת את הרגש עם הדבור (שמצד עצמם, יחסית, הנם כוחות נקביים). כל אחד צריך את שניהם, אמונה ובטחון, על מנת ליחד את השם ב"יחודא שלים".
 זו הנקודה שלמדנו פעם קודמת.

אמונה ובטחון – אין ויש

הפסקה שנתחיל כעת מסבירה את היחס בין אמונה ובטחון כיחס שבין 'אין' ו'יש' (נושא שכבר הוזכר, ללא פירוט, בשיעורים קודמים⁵):

אמונה היא הרגשת 'אין', החל מההרגשה שאני אין, ועד להרגשה שגם מה שבורא את העולם הוא אין בשבילי, כי הוא נעלם ממני. בשביל בטחון – להיות בטוח, ובמיוחד להיות בטוח בעצמי – צריך להרגיש 'יש'. אי אפשר להיות בטוח בעצמי בלי להרגיש יש. הישות הזו של הקדושה – כשאני יודע ש"הוא הנתן לך כח לעשות חיל"⁶, שהיש שלי בא מהיש העליון של הקב"ה – היא טובה.
 זו נקודת הפסקה הזו, שאמונה היא הרגשת האין ובטחון הרגשת היש.

1 שבת קנו, א. נדרים לב, א.

2 בעש"ט עה"ת לך כו.

3 מו"ק כח, א; זהר ח"א קפא, א; ח"ב ו, א; תקוני זהר תקון י (כה, ב).

4 שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז (עמ' רמט).

5 יא קהלת ט, ד.

6 **אמונה-אין בטחון-יש** = ד"פ 137, **קבלה**, הערך הממוצע של כל מלה – זו נקודה עיקרית של חכמת הקבלה ושל סוד ההתהוות התמידית יש מאין (בטחון מאמונה).

7 בשיעורים 11 ו-12. וראה גם שיעור ב' דר"ח אייר ע"ה.

8 דברים ח, יח.

מאין"). אמרנו שאמונה שיכת לאשה, ולאשה הראשונה קוראים חוה. כמה שוה "אל אמונה"? 7,133 פעמים (ממוצע כל אות) חוה. אם נחבר ל"אמונה" את "ואין" נקבל 169, 13 (אחד-אהבה) ברבוע.

כמה שוה כל הבטוי, "אל אמונה ואין עול"? 306. מי כאן שוה 306? כל אחת – אשה. הערך הממוצע של אותיות אשה הוא אמונה. אשה כולה אומרת אמונה, כי בה 3 אותיות ועולה ג"פ אמונה. אשה היא אמונה-אמונה-אמונה – שלש פעמים הן 'חזקה'. המהות של אשה היא אמונה חזקה. נמצא ש"אל [אמונה] ואין עול" עולה ב"פ אמונה (שעולה צדיק, וכמו שממשיך הפסוק, "צדיק וישר הוא").

העול של עול ימים

נשאר להתבונן במלה "עֹל", קודם כל בפשט הביטוי. כתוב כאן שה' הוא "אל אמונה" – הוא נאמן, כל מה שהוא עושה הוא "אמת-נכון". מה הפשט של שרש עול? המדקדקים אומרים ש-עול בלשון הקדש הוא כמו עות, בחילוף ל-ת באותיות שממוצא הלשון, דטלנת. לכן מסבירים שעול לשון עוות, לעוות משהו. עוות אני מבין יותר מעול. אם כן, לומר שה' הוא "אין עול" הכוונה לומר שאין לו שום עיוות, אין שום משהו אצלו לא ישר. ובאמת, המשך הפסוק הוא "צדיק וישר הוא". הוא צדיק והוא ישר, אין עול, אין עוות. יש עוד משמעות בשרש עול? שרש מענין, כי בשער על יש הרבה שרשים בלשון ק – מעול (קבלת עול) ועד עלילה, "נורא עלילה על בני אדם"³⁰, סוג של עֹל. אבל רק בשרש עול, האם יש עוד משמעות? אחד מספרי הדקדוק שכל אחד צריך שיהיה לידו הוא ספר השרשים לרד"ק, שם מוסבר ששרש עול הוא

רבינו, יש כזה פסוק. שירת האזינו – מבין עשר השירות בתנ"ך³¹ – היא כנגד ספירת הדעת³². משה רבינו הוא הדעת הכללית של עם ישראל. "האזינו השמים" שוה דעת, שעולה ו פעמים דעה. כתוב³³ שהדעת היא "מפתחא דכליל שית"³⁴, הכוללת שש דעות-מדות – כאשר "האזינו" עולה דעה ו"השמים" עולה ה פעמים דעה.

מהו הפסוק שמקשר בין אמונה לאין?

בסוד "אל אמונה ואין עול"³⁵

לא כל כך מובהק כמו "יש בטחון", אבל בכל אופן יש כאן סמיכות של "אמונה" למלה "אין". צריך לחזק את הענין: הפסוק מתחיל בשם "אל" – שם ששייך לאברהם אבינו, עמוד החסד, "חסד אל כל היום"³⁶. אברהם הוא גם עמוד האמונה, "ראש כל המאמינים"³⁷, כמו שכתוב בו "והאמן בהוי' ויחשבה לו צדקה"³⁸. הקשר המובהק בין אמונה והשם א-ל מוצא ביטוי בפסוק שלנו, "אל אמונה". על אברהם אבינו כתוב "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם"³⁹ – בשם א-ל השתמש אברהם כדי לפרסם אלקות בעולם. מה הוא פרסם בעולם? אמונה⁴⁰.

יש קשר בין א-ל ל-אין? בחכמת החשבון 31, שם א-ל, היינו הנקודה האמצעית של 61, אין (ואילו יש = י"פ א-ל, היינו סוד יש

יב תרגום לשה"ש א, א.

יג ראה מעין גנים ח"ה פרשת האזינו; עמודיה שבעה וילך ב'שביעי'; הקדמת שיכנה ביניהם הערה כג.

יד ראה מעין גנים ועמודיה שבעה הני"ל.

טו זהר ח"ב קעז, א.

טז דברים לב, ד.

יז תהלים נב, ג.

יח ראה שה"ש רבה ד, כ.

יט בראשית טו, ו.

כ שם כא, לג.

כא אכן, באמונת אברהם אבינו כלול גם בטחון, כמו שלמדנו בשיעורים הקודמים (החל מהרחבה היסודית בשיעור 3), והרמז: "אל עולם" שוה אמונה-בטחון.

מובן שמדת הבטחון יכולה להיות יותר עם דם רותח של עול, של צעיר – בצעיר גם יש מעלה.

ראשית נבואת ירמיהו

אין הרבה הופעות של המלה "עֹל" בתנ"ך, אך היא חוזרת בכמה וכמה פסוקים. המלה עון – שקרובה לעול – מופיעה המון, אבל המלה עול פחות נפוצה. בתורה יש ארבע פעמים, בעיקר עם משפט – פעמיים "לא תעשו עול במשפט"⁷⁷. משפט הוא משפט צדק, משפט ישר. גם עוות הולך עם משפט. ה' הוא "אל אמונה ואין עול".

אחרי ארבע ההופעות של "עול" בתורה – האחרונה היא זו שראינו בפרשת האזינו – הפעם החמישית הוא בספר ירמיהו, בפסוק שבהשגחה פרטית שייך לשנה שלנו. זה תת-שיעור נביא ירמיהו:

הפרק הראשון בירמיהו מדבר על קבלת הנבואה שלו – המראות הראשונות שה' מראה לו, מקל שקד וסיר נפוח, ואז ה' אומר לו שצריך להיות מאד חזק בשליחות, לא לפחד מהעם שהוא מוכיח. אחר כך, הנבואה העיקרית מתחילה מפרק ב. הפסוקים הראשונים מאד חשובים וגם ידועים:

ויהי דבר הו' אלי לאמר. הלך וקראת באזני ירושלם לאמר כה אמר הו' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה [פסוק מאד חשוב. כמה שירמיהו הוא נביא תוכחה, מתחיל בפסוק של זכרון חסד הנעורים – ה' אומר לבת, לכלה, לעם ישראל, "זכרתי לך חסד נעורייך וגו'"]⁷⁸. קדש ישראל להו' ראשית תבואתה כל אכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם הו' [ה' אומר

לשון עוות כנ"ל או משהו אחר לגמרי – עול, כמו "עול ימים". עול בתנ"ך הוא ילד, כמו עולל. לפי הרד"ק אלה שני 'ענינים' שונים באותו שרש, בלשונו, והוא לא מנסה להבין את הקשר ביניהם. כך בלשון הקדש – יש שרשים ולכל שרש יתכנו כמה ענינים שונים. אבל בפנימיות חייבים להתבונן – אם יש כמה ענינים באותו שרש צריך לנסות להבין מה הקשר ביניהם.

אם עול הוא ילד, מה הקשר לעֹל (לשון עוות)? גם מאד נוגע לחינוך – חינוך לאמונה. ילד היינו קטנות מוחין. יש ווארט של הצדיקים, ש'הבעל שם טוב אף פעם לא היה ילד' – גם כאשר נולד, כאשר היה בן יומו. ילד הוא נחמד, מה גרוע בילד? אנחנו אוהבים ילדים, כמה שיותר ילדים. בכל אופן, יש איזו בעיה בלהיות ילד. עוד פעם, ילד הוא קטנות מוחין. ילד יכול להיות משעשע מאד, אבל בכל אופן, הוא לא יין ישן ששוקט על שמריו, שמיושב בדעתו. לכן הילד גם משתולל – סימן טוב שהוא שובב. הילדים החכמים הם דווקא שובבים, גם הבנות. כתוב דווקא על בת "השובבה"⁷⁹.

בכל אופן, יש איזה עיוות בילד, איזו קטנות מוחין. בזקן יש יושר וגדלות מוחין. הייתי חושב הפוך, אבל בזקן יש אמונה. זָקֵן וזָקָן הם אותה מלה-שרש בלשון הקדש, ושמ, בדיקנא קדישא, כל יג תיקוני דמהימנותא – תיקוני אמונה. הזָקֵן שלו הוא לא שכל אלא אמונה. הפסוק "אל אמונה ואין עול" מדבר על ה', שכמו שאמרנו על הבעל שם טוב, הוא לא ילד, לא עול. לכן "צדיק וישר הוא" – הוא ישר, הוא מיושב. הכל מתאים למה שלמדנו⁸⁰ שאמונה מייחדת את השכל, את המוחין – דווקא אמונה מביאה לגדלות מוחין. מכך

כג ירמיהו לא, כא; מט, ד.

כד שיעור אמונה ובטחון פ"ב.

כה ויקרא יט, טו ו-לה.

שאפושר לכתוב על ספרים בשנה הזו – שנת
"מה מצאו אבותיכם בי עול" לפ"ק. אבל כל
 דברי ה' – **"מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחוק
 מעלי וילכו אחרי ההבל ויהבלו"** – עולים מה,
 המלה הראשונה של הפסוק (שעולה אדם,
 אבי הבל), פעמים הבל^{כז}!

עזיבת ה' בכניסה לארץ

מי הם "אבותיכם" עליהם שואלים "מה
 מצאו... בי עול"? הפסוק "זכרתי לך חסד
 נעורך וגו'" מדבר על עם ישראל שיצאו
 ממצרים למדבר, שהלכו אחרי ה' בארץ לא
 זרועה, והמפרשים^ל מסבירים ש"אבותיכם"
 הם הדור הבא, הדור שנכנס לארץ – אז נעלם
 ה"זכרתי לך חסד נעורך", זו סכנה של הכניסה
 לארץ ישראל. נכנסים לארץ ועוזבים את ה' –
 מה שלדאבוננו אנחנו חווים בדורות שלנו.

אם שואלים מישהו – למה עזבת את ה'?
 את התורה? לא יהיו הרבה אנשים שיענו את
 התשובה הזאת, אבל כאן הוא בעצם אומר –
 הסיבה שעוזבים מישהו היא שמצאת בו עול.
 אם מצאתי בו איזה עוות, משהו מעוות, לא ישר,
 אני פורש ממנו, עוזב אותו. המשפט הראשון
 שהנביא אומר לנו הוא "מה מצאו אבותיכם
 [אלה שנכנסו לארץ] בי עול". עוד דבר, **עול** גם
 לשון תועלת, והעול היינו שאין תועלת – באים
 לארץ ומרגישים שבתורה ומצוות אין תועלת,
 והעדר התועלת הוא העול, לכן רחוק ממנו.

שוב, זהו הפסוק הראשון – "הכל הולך
 אחר הפתיחה" – של תוכחת ירמיהו לעם
 ישראל. באיזה דור הוא חי? הדור של חורבן

כט המלה "הבל" מוצפנת פעמיים בדילוג שוה של אותיות
 בתוך הפסוק כאשר מחברים את הסוף להתחלה – "מה
 מצאו אבותיכם בי עול כי רחוק מעלי וילכו אחרי ההבל
 ויהבלו": דילוג של 4-4 אותיות מה-ה של "מה" דרך ה-ב של
 "ויהבלו" ועד ל-ל "הבל"; דילוג של 9-9 אותיות מאותה ה של
 "מה" דרך ה-ב של "הבל" ועד ל-ל של "וילכו", ודוק.

ל ראה רד"ק עה"פ.

שאוי ואבוי למי שיפגע בעם ישראל^{לז}.
 אחרי ההקדמה הטובה, כמה ה' אוהב
 אותנו, הוא מתחיל לומר תכל'ס מה שיש לו
 לומר:

**שמעו דבר הוי' בית יעקב וכל
 משפחות בית ישראל. כה אמר הוי'
 מה מצאו אבותיכם בי עול** [זהו ה"עול"
 המקורי של הנביא – פתיחת כל תוכחת הנביא
 ירמיהו – שממשיך את "אל אמונה ואין עול"
 שבשירת האזינו. הפסוק ממשיך: **כי רחוקו
 מעלי** [ה' אומר – כאילו מצאו בי עול, שאני
 לא בסדר בעיני העם, ולכן התרחקו ממני].
וילכו אחרי ההבל ויהבלו [עזבו אותי, כי
 כאילו מצאו בי עול, ובמקום ללכת אחרי הלכו
 אחרי ההבל ויהבלו. המפרשים^מ מסבירים
 שאתה מקבל את התכונה של מי שאתה נדבק
 בו והולך אחריו – אתה מתעצם אתו. אם
 הולכים אחרי ההבל – "ויהבלו", אתה עצמך
 נעשה הבל. אם הולכים אחרי ה', ונדבקים בה',
 "ואתם הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם
 היום"^נ – ה' הוא מקור החיים, ומי שהולך
 אחרי החיים נדבק בחיים הנצחיים של ה'.
 קשור למה שנלמד בהמשך. מי שהולך אחרי
 ההבל נעשה הבל – כל החיים שלו הם הבל].
 יש כאן רמז מופלא כמה שהפסוקים
 מחושבים היטב: רק החלק הראשון – **"מה
 מצאו אבותיכם בי עול"** – עולה **תשע"ט**. רמז

כו פסוק זה מובא ברש"י הראשון על התורה, שהעולם
 נברא "בראשית" – "בשביל התורה שנקראת 'ראשית דרכו'
 ובשביל ישראל שנקראו 'ראשית תבואתה'". **תבואה**, אותיות
"ואהבת", ר"ת "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם"
 (בראשית ב, ד), תחלת הסיפור השני של מעשה בראשית
 (שמכוון בפרט כנגד "בשביל ישראל"). רואים שכמה שנבואת
 ירמיהו היא תוכחה ודינים, גם החסד שלו בהתנגרות עצומה
 (כמעלת השמאל על הימין, וכפי שיתגלה לע"ל – "לית
 שמאלא בהאי עתיקא כולא ימינא", בעתיקא, הגילוי שלעתידי,
 השמאל הוא יותר ימין מהימין).

כז ראה מלבי"ם עה"פ חלק ביאור המלות.

כח דברי ד, ט.

מאז"א, אך מתגלה בפנימיותם, בסוד "פנימיות אבא (ה-י של שם הוי', היא עצמה הפנימיות של הכתר, שנקרא) פנימיות עתיק"¹⁷ וכן "פנימיות אמא (ה עילאה של שם הוי'). פנימיות עתיק"¹⁸] ב"רישא דלא ידע ולא אתידע"¹⁹ [השרש הזה הוא-הוא הראש הכי גבוה בכתר, כח האמונה, כפי שלמדנו הרבה פעמים - אמונה בספירות היא ברישא דלא ידע ולא אתידע, פנימיות עתיק, רק מה? "פנימיות אבא פנימיות עתיק" ו"פנימיות אמא פנימיות עתיק".]

[מה עם "ז"א בעתיקא אחיד ותליא"²⁰?] "עתיקא" בזהר אינו רדל"א, אפילו לא עתיק, אלא אריך. [אבל הרב אמר ששרש הבטחון יותר גבוה.] כל הפרק הזה, שנתקדם בו היום קצת, הוא להסביר ש"גבה מעל גבה שומר" - אמונה מעל בטחון ובטחון מעל אמונה עד אין סוף. לכן מחפשים כל פעם מה השרש. הכח שמייחד את אבא ואמא שרשו ברדל"א, כפי שאומרים תמיד - הראש העליון של הכתר, שהוא הפנימיות של פנימיות הכתר. "ז"א בעתיקא אחיד ותליא" הוא חיצוניות הכתר, לא הפנימיות וודאי לא הפנימיות של הפנימיות. שרש האמונה הוא רדל"א, המופיע בפנימיות של אבא ואמא. עד כאן לגבי אמונה, שהיא אין מוחלט. כאשר מדייקים, רישא דאין הוא פנימיות הכתר, אבל למטה מרדל"א, אך הרבה פעמים בספרי קבלה "רישא דאין", ובכלל המושג "אין", כולל גם רדל"א - כל עתיק הוא בבחינת אין.

בית ראשון - הוא נביא החורבן. הסבה של החורבן היא כי היה נדמה לעם כאילו מצאו בקב"ה איזה עול, ולכן במקום ללכת אחרי ה' הלכו אחרי ההבל ויהבלו.

אינ!

עד כאן היה מאמר מוסגר. קראנו על הקשר בין אמונה לאין, ומה שה' הוא אמונה היינו "אין עול", הוא צדיק וישר. כשהיום אומרים על משהו 'אין!', זהו על דרך בטוי חשוב בחז"ל ובחסידות - "אין כיוצא בו"²¹. אין, כל כך טוב שאין כמוהו, גם הקב"ה הוא אין! כתוב שיש כמה מדרגות ביחוד ה' - מאמר מאד חשוב של הרבי, "מים רבים" תשי"ז, מהמאמרים הראשונים שלומדים מהרבי - בו הוא מסביר שלש מדרגות באמונת היחוד (כוונת "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"), והכי גבוהה היא 'אין!', "אין כיוצא בו". היום בקיצור אומרים רק 'אין'.

באמת, ההתפעלות של 'אין' על הקב"ה היא כי "אין עול"²². זהו בטוי מובהק של אמונה בה', אמונה מוחלטת בה', ההיפך מ"מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי".

ב. ה'יש' שמעל ה'אין' שרש האמונה ברדל"א

בפסקה הקודמת למדנו ששרש האמונה ב"נסתרת", אבא ואמא, יה, וכעת רוצים להגיע לשרש עוד יותר גבוה. לכל דבר יש שרש מעל שרש, "גבה מעל גבה שומר"²³ - האמונה מייחדת את אבא ואמא, אבל מה השרש שלה? **שרשה [של האמונה] [למעלה]**

לד פנ"ח שער הק"ש פט"ו. וראה לקו"ת נצבים מט, ד. המשך תרס"ו עמ' צה.

לה ראה תורת שמואל תרכ"ז עמ' יד. [נדצ"ל: לד. וראה שם עמ' עח שמציין לזוהר ח"ג קצח, ב.]

לו ראה סוד ה' ליראיו, עמ' לב-ג, ובהערות שם.

לז זוהר ח"ג רצב, א; עץ חיים שער יג (אריך אנפין) פ"ב.

לא ע"פ במדבר רבה י, ה: "ה' אחד" אין בעולם כיוצא בו". ראה סה"מ תרע"ח ד"ה "את ה' האמרת" עמ' תיב ואילך; תורת מנחם סה"מ מלוקט ח"א ד"ה "מים רבים" תשי"ז.

לב "אין עול" = "הוי' אלהינו הוי' אחד".

לג קהלת ה, ז.

כלומר, אף על פי ש"אין מזל לישראל", אבל לפעמים יש. מתי יש? אצל מי שקשור ומתעצם עם "יש בטחון". [כמבואר בדא"ת.

שוב, כאשר מישהו עושה משהו מאד גדול בחיים, במסירות נפש, זהו סימן שהתעורר אצלו ניצוץ משיח שבו – היחידה שבנפש. "אין לך אדם שאין לו **שעה**"^ט, גילוי **שע** נהורין, ואז הוא עושה משהו מאד גדול, שיכול לשנות את המזל שלו לטובה.

שרש נשמת הבעש"ט

מסופר^מ על הבעל שם טוב, שרבי אדם בעל שם גילה לו מי הוא היה בגלגול קודם. מכירות את הסיפור? היה יהודי פשוט בצפת, שעשה כל דבר לשם שמים. פעם אחת אליהו הנביא התגלה לו, אמר לו שבא לגלות לו את הקץ וגם לגלות לו סודות התורה, רזין דרזין, רק שרוצה שיגלה לו מה שעשה ביום הבר-מצוה שלו. מה אותו יהודי מצפת ענה לו? ענה בתמימות, בלי להתנפת, שאני למדתי שכל מה שעושים – עושים רק לכבוד ה' יתברך. אסור לספר למישהו, גם לא לאליהו הנביא. באותו רגע שאמר זאת אליהו הנביא נעלם, ובשמים נעשה רעש גדול ועצום, שיש כאן אחד שלא מוכן, בתמימות, לגלות לאליהו הנביא מה שהוא עשה. מה גזרו? שבכל אופן אליהו הנביא ירד ויגלה לו את סודות התורה, ואותו יהודי אחרי שנפטר יחזור לעולם הזה ויהיה האחד שישלול את הדרך למשיח – הבעל שם טוב. סיפור מאד חשוב.

מ אבות פ"ד מ"ג. "אין לך אדם" = יוסף, עמוד הבטחון שבכחו לשנות את המזל, כמו שעוד נראה בהמשך (יוסף נקרא "אדם" כי דוע בחז"ל וכן אדם במספר קדמי = יוסף, כלומר שחלק הקדמי של אדם = "אין לך" = פלא – יוסף = אדם פלא). "אין לך אדם שאין לו שעה" = 928 = "תורה חדשה" = "הקל קול יעקב והידיים ידי עשו" וכו'.

מא מכתבי הגניזה החרטומית – נדפס ב'התמים' חוברת א עמ' יב. הובא ונתבאר באור ישראל ח"א עמ' קסט ואילך. ראה גם פנים אל פנים ביאור לפרק ד.

'הכרחת' המזל מכח הבטחון

[אם כן, אין הוא אמונה, אבל מה עם בטחון?] **הבטחון הוא בסוד "יש"** [למדנו קודם ש"אין מזל לישראל" – לגוים יש מזל ולנו אין מזל. בטחון הוא לכאורה בטחון שיהיה טוב ב"טוב הנראה והנגלה". איך למדנו מהו בטחון מההתחלה? שבטחון הוא שיהיו לי בני חיי ומזוני כמו שאני רוצה, ב"טוב הנראה והנגלה". האדם הוא יש, איך הוא יכול לפעול על המזל שלנו, שהוא אין? איך אפשר דווקא מכח הבטחון להמשיך מהמזל את הבני חיי ומזוני? על כך כתוב כאן:]

דהיינו ד"זכות גדול", **במסירות נפש, גלוי ניצוצו של משיח, "היחידה" שבנפש כל ישראל, מכריח את סוד ה"מזלא" ד"לאו בזכותא [סתם] [סתם] זכות לא מספיקה לעורר את המזל ולהמשיך ממנו.]] **תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא**^ט [אבל יש בחינת 'יש', בטחון במסירות נפש, שנקראת "זכות גדול", שמפעילה את המזל – כך כתוב במפרשים^ט. בכלל זכויות – שאתה צדיק – לא אומרות שיהיה לך טוב בחיים. צריך להיות צדיק בשביל העולם הבא. אבל למי שרוצה שיהיה לו טוב בחיים כאן, בעולם הזה – לא מספיק להיות צדיק. לא קשור בכלל, זהו משהו אחר. אף על פי כן, צדיק עם בטחון (ואפילו לא-כל-כך-צדיק, אבל עם בטחון) – בטחון חזק, שהולך יחד עם מסירות נפש בפועל – יכול לפעול. כמו שאמרנו קודם, בטחון הוא תכונה של צעירים, זעיר אנפין, עול ימים. אם הבטחון מאד חזק, ומתוכו עושים דברים גדולים וחזקים בכל הכת, יש כח כן לשנות את המזל. אמונה לא תשנה את המזל, אבל בטחון יכול לשנות את המזל.**

לח מ"ק כח, א. זח"א קפא, א, ובכ"ד.

לט ראה מועד קטן על אתר בריטב"א ובמהרש"א (עפ"י תוס' בשבת קנו, א).

האמונה. אבל משיח עצמו מקיים לא רק את העיקר ה-יב של הרמב"ם, "אם יתמהמה אחכה לו" – הוא צריך עם בטחון לגלות את המשיח שבו. הוא צריך להתעצם עם "חביון עז העצמות" שבתוך האמונה של כל עם ישראל, של כללות נשמות ישראל.

והיינו "יש מזל" [דהיינו שאני יכול לעשות משהו שממש יהפוך את המזל]. **שלמעלה מ"אין מזל"** [יותר גבוה מ"אין מזל לישראל" שדרש הבעש"ט, בחינת אמונה]. [וד"ל], **בסוד "אל כל החיים יש בטחון"**^מ [למדנו באחד השיעורים^ט ש"יש בטחון" בגימטריא שכינה – השכינה שנמצאת בתוך כל אחד מאתנו]. **וד"ל**.

מקיף האין האמתי –

תמימות ומודעות טבעית

והנה כשם שה"יש האמיתי" דבחינת שם הוי' דלעילא [י"ס הגנוזות במאצילן עד לבחינת "יחיד" ממש^ט, כנ"ל] הוא למעלה מעלה מבחינת האין דאבא מקנן באצילות, כך ה"אין האמיתי" ד"אין עוד מלבדו" הוא כעין "מקיף" נעלם [מצד עצמותו יתברך ממש] לבחינת ה"מאור" ד"יש האמיתי" כידוע.

מה כתוב כאן? כל פעם מחפשים שרש יותר גבוה. בפעם קודמת למדנו שהאמונה במוחין והבטחון במדות. כעת אמרנו שיש שרש לאמונה ב"פנימיות אבא פנימיות עתיק" ו"פנימיות אמא פנימיות עתיק", ויש שרש יותר גבוה מה"אין מזל" שהוא בטחון, "יש", זכות גדולה ויוצאת דופן. האם יש אמונה גם

מה הוא עשה ביום הבר מצוה? לא יודעים. אבל כן יודעים שודאי במה שעשה ביום הבר מצוה היה גילוי ניצוץ משיח שבו. ביום הבר מצוה הוא נעשה איש, אבל עדיין צעיר, עם בטחון – עשה כנראה משהו מאד עצום במסירות נפש, עם כח של משיח, יחידה שבנפש, וגם עשה זאת בתמימות. זה קשור לווארט של הרבי הרי"צ שנראה בפסקה הבאה. עשיה של כזה דבר משנה את המזל.

יש (מזל) שמעל האין (מזל) – "חביון עז העצמות"

אם שרש האמונה הוא ברדל"א, "אין מזל לישראל" – האין הוא המזל, אבל לא ישנה את המזל – והיש שלמטה במסירות נפש יכול לשנות את המזל, סימן שיש בו משהו שיותר חזק מהאין, יש משהו בבטחון שיותר מהאמונה. כל מה שאנחנו רוצים הוא לחפש שרשים "גבה מעל גבה", שאחד יותר גבוה מהשני. מישהי זוכרת מה יכול להיות יותר מרדל"א, יותר מפנימיות עתיק, מה מתלבש ברדל"א? הבטוי הוא שברדל"א מתלבש "חביון עז העצמות"^{כב} – בטוי שמבוסס על פסוק בחבקוק הנביא^{כג}, אבל הוא בטוי של האריז"ל. חביון הוא כמו להתחבא – "חביון עז העצמות" נמצא בתוך רדל"א.

רדל"א עצמו הוא אמונה, שהיא אין, אבל "חביון עז העצמות" שנמצא שם הוא יש, עוז, עוצמה, עצמות. הוא יש אמתי, של מה שנקרא עצמותו יתברך. יש ניצוץ מהעצמות בתוך כל יהודי – הניצוץ משיח שבו. בשביל להביא את המשיח עלינו להאמין מאד במשיח – "אם יתמהמה חכה לו"^{כד}, מעיקרי

מב שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א. וראה גם מאורי אור מערכת אלף אות סד.

מג חבקוק ג, ד: "ושם חביון עזו (עזה כתיב)".

מד שם ב, ג.

מה קהלת ט, ד.

מו אמונה ובטחון 11 פ"ב (בספר בעמ' סג).

מז ראה שער היחוד לכ"ק אדה"א נבג"מ זי"ג, פ"א.

ממוש, כנ"ל [לפני הצמצום הראשון יש שלש מדרגות – שלמדנו עליהן כמה פעמים^מ – יחיד-אחד-קדמון, ובכל מדרגה יש עשר ספירות הגנוזות במאצילן, שהוא היש האמתי. בכל מדרגה יש את היש האמתי שלה – כאשר הוא מופיע ברדל"א הוא נקרא "חביון עז העצמות", אבל בעצם הוא ענין י"ס הגנוזות במאצילן, עד למעלה-מעלה לפני הצמצום.] **הוא למעלה מעלה מבחינת האין דאבא מקנן באצילות** [כל עולם האצילות הוא אין של חכמה – בטול במציאות. יש 'יש אמתי' שגבוה מהאין של אבא, אבל יש גם 'אין האמתי' יותר גבוה:];

כך ה"אין האמיתי" ד"אין עוד מלבדו [כל כך לא פה, שגם כאשר יהיה משיח הוא לא כאן.] **הוא כעין "מקיף" נעלם [מצד עצמותו יתברך ממש** [עצמות לא אמורה לתאר כלום, אבל אם לשון עוצמה – מדבר על התוקף והעוז של העצמות. אין לנו מלה אחרת – ה' עצמו הוא עצמות, "אין עוד מלבדו" חוץ ממנו, ומה אומר ליי? שכל מה שלא אעשה – איני מרגיש את עצמי כלל, לא עשיתי כלום, כי אין אני כלל. המקיף הזה חייב לשמור גם על הפריצה הפתאומית שלי, "ופרצת", ביש האמתי שלי, שבא מהיש האמתי של ה'.]

לבחינת ה"מאור" [עוד מלה: ליש האמתי קוראים 'מאור' לגבי ה'אור'. אור הוא אין ומאור הוא היש האמתי. אבל יש הרבה דרושי חסידות, במיוחד של הרבי, שגם המלה "מאור" – שמשמשים בה הרבה ביחס לה', שהוא המאור – היות שהיא 'משהו', לא יכולה לתאר את ה' בעצמו, כפי שהוא באמת. לכן יש משהו מעל מה שה' "מאור", שהוא מאיר. ומהו? אין האמתי, שאין בו שום תפיסה,

למעלה יותר מהבטחון האמור? כתוב כאן, במלה אחת – צריך לקרוא שוב – שאותו "חביון עז העצמות" (בטוי שלא מופיע כאן), שנמצא בתוך רדל"א, שהוא היש האמתי, גם מוקף באור מקיף. אור מקיף הוא השראה. גם מי שעושה מעשה של מסירות נפש, במקיף יש לו אמונה בה'. הוא עכשיו בוטח, עושה משהו גדול, לא רק מחכה למשיח – הוא נעשה משיח. אם אין מקיף של אמונה מסביב – הישות שלו יכולה גם להשתלשל למקום לא טוב.

אותו אחד מצפת שעשה מצוה – אמרנו שעשה אותה בתמימות. מהי תמימות? כמו תומכי תמימים – הוא לא חשב שהוא עשה משהו גדול. הוא לא חשב על עצמו, היה בלי מודעות עצמית. אנחנו מדברים הרבה על מודעות עצמית לעומת מודעות אלקית, והכי גבוה מודעות טבעית. הוא היה במודעות טבעית. מאיפה בא לו שעשה משהו גדול בלי שום 'שוויץ'? מאמונה יותר גבוהה – אור מקיף של אמונה. אור מקיף של אמונה הוא תמימות, שיעשה את המעשה של משיח באופן טבעי לגמרי. הוא אמר לאליהו הנביא שלא מוכן לספר לו כי גם הוא לא חושב על עצמו, גם לעצמו הוא לא מספר. מי שמשוויץ הכוונה שמספר לעצמו כל מה שהוא עשה. הוא לא מספר לאף אחד, בטבע הוא לא מספר לאף אחד גם לא לעצמו. אם כן, יש אמונה, שהיא "אין מזל לישראל"; יש בטחון, שהוא 'יש אמתי'; וגם סביב היש האמתי יש מקיף של האין האמתי, שגורם לכך שכל מה שהוא עושה – הוא עושה בתמימות גמורה, ואז אין שום יניקה לחיצונים.

מקיף האין האמתי על היש האמתי

נקרא זאת שוב בפנים:

והנה כשם שה"יש האמיתי" דבחינת שם הזו' דלעילא [י"ס הגנוזות במאצילן עד לבחינת "יחיד"

יש צדיקים ששרש נשמתם מבחינת 'עובד', כמו רבי הלל עצמו, ולכן בכל מקום ירגישו ששרש הרגש גבוה מהשכל, ויש צדיק שהוא 'משכיל' בעצם, כמו רבי אייזיק מהומיל, שירגיש ששרש המח תמיד גבוה מהרגש. שניהם צודקים, "אלו ואלו דברי אלהים חיים", עם שליבות זו מעל זו. בפעם הקודמת אמרנו שהאמונה היא בשכל והבטחון ברגש, וכמו שלגבי שכל ורגש יש אחד מעל השני עד אין סוף, כך לגבי אמונה ובטחון. זה מה שלמדנו.

ג. שלבי המשכה מהעלם אל הגילוי

אמונה – העלם שאינו במציאות, בטחון – העלם שישנו במציאות

נמשיך לפסקה הבאה, ונקדים לקריאתה את הווארט שלה. הפסקה הקודמת היתה שאמונה היא אין ובטחון הוא יש. הפסקה הבאה היא שאמונה, שהיא אין, נקראת "העלם שאינו במציאות" ובטחון הוא "העלם שישנו במציאות" – שני מושגי יסוד בחסידות¹¹. העלם היינו לא-מודע, כל מה שאנחנו מכירים, שמודע לנו, הוא קצה הקרחון של מה שיש לנו, טפה בים. רוב מה שיש לנו בנפש איננו יודעים, אבל בתוך יש משהו שבאמת קיים, יש לו מציאות, רק שלא יודעים ממנו, ויש גם משהו שלא קיים, אי אפשר לומר שהוא "נמצא" בתוכנו, אבל בכל זאת הוא קיים באיזה מקום בתוכנו. שוב, יש שני סוגי העלם בנפש, יש בחינה שנקראת "העלם שישנו במציאות", שאיני יודע ממנו, אבל הוא נמצא – תיכף ניתן משל – ויש "העלם שאינו במציאות", קיים אבל לא נמצא, ושני סוגי העלם מקבילים למושגים אמונה ובטחון. כמו שהוסבר קודם שאמונה היא אין ובטחון הוא יש, כך גם שני סוגי

"לית מחשבה תפיסא ביה כלל"¹², וגם אני ביחס למדרגה זו שום דבר, אין כלום, לא קרה כלום. כאשר משיח יבוא כתוב שיקראו עליו בעיתון – ווארט של אדמו"ר הזקן. אם יקראו עליו בעיתון סימן שקרה משהו – בעיתונים רק כותבים סנסציות, שפתאום קרה כך וכך, סנסציה שבא משיח. אבל יש בחינה שמשויח יבוא וגם 'לא קרה כלום'. זהו פירוש למעליותא של "עולם כמנהגו נוהג"¹³ – יותר גבוה מכל הנסים והנפלאות. 'לא קרה כלום' בא מהאין האמתי, והוא המקור של מה שאנחנו קוראים "מודעות טבעית"¹⁴. ודאי קרה משהו, אם מרגישים שקרה משהו – הדרגה הכי גבוהה באה מהיש האמתי, הבטחון.] **"יש האמיתי" כידוע.**

"גבה מעל גבה"

עוד פעם, כל מה שלומדים הוא להבין את היסוד של "גבה מעל גבה". הרבה פעמים מבינים זאת על שכל ורגש. זהו ביאור מאד חשוב של רבי הלל מפאריטש על קונטרס ההתפעלות של אדמו"ר האמצעי¹⁵. בדרך כלל רגש הוא למטה משכל, אבל יש שרש לרגש שלמעלה מהשכל. על כך שהשכל מעל הרגש נאמר "מח שליט על הלב"¹⁶, ככה צריך להיות. אבל יש רגש שגבוה מהשכל, ועליו נאמר "פנימיות הלב שליט על המח"¹⁷. אבל יש מדרגה עוד יותר גבוהה – "פנימיות המח שליט על פנימיות הלב". זה לא נגמר אף פעם, כל פעם עולה יותר.

מט הקדמת תקוני זהר יז, א ("פתח אליהו").

נ הלכות מלכים פי"ב ה"א.

נא מבואר באריכות בספרים מודעות טבעית והטבע היהודי.

נב מהדו"ת אות לב.

נג זהר ח"ג רכד, א; תניא פרק יב.

נד ראה בית רבי חלק שני פ"א הערה ט; עולמות מאמר

"הדרך אל פנימיות הלב".

נה ראה סה"מ תר"ד ד"ה "אמנם צ"ל" (עמ' שס).

ההעלם בנפש הם אין ויש. אמונה היא "העלם שאינו במציאות", אין, ובטחון הוא "העלם שישנו במציאות", יש.

יכולת, כח, פועל

לכל אחד מהמושגים ישנו משל, שכתוב כאן:

"אין", בשרשו, הוא בסוד "העלם שאינו במציאות" [ע"ד האש שבצור החלמיש, טרם הכותו בכח על מנת להוציא ממנו ניצוץ אש¹¹]. והוא בחינת "יכלת" פשוטה שבעצם שלמעלה מכל בחינה של "בכח"¹²]. לעומתו, "יש", בשרשו, היינו "העלם שישנו במציאות" [ע"ד השלהבת הקשורה, אך [לא גלויה, אלא] חבויה, בגחלת¹³], טרם נשיבת הרוח בה להוציא ולגלות את השלהבת על פני הגחלת. והיינו שנמצאת השלהבת ממש, אך בבחינת "בכח" יחסית להתגלותה בפועל.

"אש בצור החלמיש"

"שלהבת הקשורה בגחלת"

המשלים לענין בטבע הכי חשובים על מנת שנבין את המושגים. המשל ל"העלם שאינו במציאות" הוא "אש בצור החלמיש". במוצאי שבת מברכים "בורא מאורי האש" – אז אדם הראשון הוציא את האש, לקח שני רעפים או שתי אבנים והוציא אש¹⁴. לפעמים כתוב שצריך להכות בצור עם ברזל, שיעוף ממנו ניצוץ. היתה קודם אש בתוך האבן? לא היתה שום מציאות של אש בתוכה, אבל יצאה ממנו אש. איך יתכן שתצא אש, אם לא היתה בתוכה כלל? – מחד לא היתה, ומצד שני חייב להיות, כי אם לא היה איך יצא. זהו המשל ל"העלם שאינו במציאות" – הוא היה באמת, אבל בלי שום מציאות של אש.

מה המשל המקביל? "שלהבת הקשורה בגחלת". יש גחלת בוערת, שאני רואה אש

ההעלם בנפש הם אין ויש. אמונה היא "העלם שאינו במציאות", אין, ובטחון הוא "העלם שישנו במציאות", יש.

יכולת, כח, פועל

לכל אחד מהמושגים ישנו משל, שכתוב כאן:

"אין", בשרשו, הוא בסוד "העלם שאינו במציאות" [ע"ד האש שבצור החלמיש, טרם הכותו בכח על מנת להוציא ממנו ניצוץ אש¹¹]. והוא בחינת "יכלת" פשוטה שבעצם שלמעלה מכל בחינה של "בכח"¹²]. לעומתו, "יש", בשרשו, היינו "העלם שישנו במציאות" [ע"ד השלהבת הקשורה, אך [לא גלויה, אלא] חבויה, בגחלת¹³], טרם נשיבת הרוח בה להוציא ולגלות את השלהבת על פני הגחלת. והיינו שנמצאת השלהבת ממש, אך בבחינת "בכח" יחסית להתגלותה בפועל.

יש הרבה זוגות מקבילים של מושגים. זוג אחד, שיותר פשוט להבין, הוא ש"העלם שאינו במציאות" נקרא "יכולת" ו"העלם שישנו במציאות" נקרא "בכח". מה שידוע לי, שאני רואה, שמוחשי – קיים בפועל. מה שיכול להתגלות, אבל עוד לא התגלה, נמצא בכח – כח היינו פוטנציאל בלועזית.

כדי להסביר יותר, נשתמש בעוד מלה שלא כתובה כאן, הפשטה. מופשט הכוונה שאין בו שום תפיסה – נמצא אבל לא נמצא. העלם שאינו במציאות הוא רק יכולת. מהי יכולת?

11 עיין ד"ה ואברהם זקן, שבהמשך תרס"ו עמ' עח ואילך, ובהערה הבאה.

12 עיין ש"ד"ה כי עמך מקור חיים, עמ' קפ-קפא.

13 ס"י א, ז.

שישנו במציאות". עוד פעם, אני כאן יושב, ורק ביכולת – אני יכול – לצאת דרך הדלת. לעניינינו, לצאת דרך הדלת היינו להתגלות. אם מאמינים שאצא דרך הדלת – זה יקרה, אי פעם, כנראה. אבל אם בוטחים שאצא מהדלת – זה הבטחון שהרבי רצה ופעל, אני אקום ואצא עכשיו. בטחון יכול להפוך את המצב של ניצוץ אש בתוך צור החלמיש לשלהבת בתוך הגחלת. זו נקודה מאד חשובה.

[הבטחון פועל גם בלי שעושים שום דבר?] כן, כמו שמדברים כל הזמן – אם אתה בוטח לגמרי שה' ירפא את החולה, גם בלי לעשות שום דבר, ה' ירפא. בטחון הוא כח אדיר. לכן גם הזכרנו בפעם הקודמת שתכלית הכל כאן (בלימוד המאמר "אמונה ובטחון") להגיע למה שנקרא קביעה רצונית – מתחיל מאמונה, אבל עובר ליותר ויותר בטחון, והבטחון פועל במציאות.

תפלת "אנא בכח"

אחת התפלות הכי חזקות שלנו היא "אנא בכח" – מב מלים שראשי התבות שלהן הם שם קדוש של הקב"ה, שם מב, שם הגבורה, כח של התגברות, התגברות עצומה. על פי ראשי התבות רבי נחוניא בן הקנה עשה פיוט, תפלה שאנו מתפללים כמה פעמים ביום, "אנא בכח". מה הפירוש לפי מה שלומדים עכשיו? "אנא" היא בקשה. מה יכולה להיות הבקשה רק במלים "אנא בכח", עוד לפני שממשיכים בתפלה, לפי הלימוד כעת? שאני מבקש "בכח".

מה אני רוצה מה? שאתה ה' תתגבר בעצמך, ותהפוך את היכולת הפשוטה שלך ל"בכח", מכח הבטחון שלי. אם אתה תהפוך את היכולת שלך – אתה ודאי יכול להביא משיח, ואני רוצה שכבר יהיה – "בכח", "העלם שישנו במציאות", ואז באמת לא

על גבי הגחלת, אבל יש גחלת עוממת, שאז אני רואה שום אש, רק גחלת שחורה. יתכן שהיא קצת אדומה, סימן לאש בפנים, אבל גם כשלא אדום – אין שום אש גלויה בעין. רק מה? אם אני נופח קצת – פעולה קלה יחסית – על הגחלת, פתאום תצא שלהבת. השלהבת היתה בגחלת? כן. לא כמו האש בצור – האש לא היתה בכלל, והשלהבת כן היתה. אם כן, מה היא השלהבת? "העלם שישנו במציאות". זהו העלם כי עכשיו אני לא רואה כלום, אבל הוא ישנו במציאות, כי בנפיחה האש יוצאת.

הפיכת ההעלם מ"שאינו במציאות" ל"ישנו במציאות"

מה ההסברים האלה אומרים לגבי אמונה ובטחון? שלהאמין במשהו היינו להאמין שיש אש בתוך הצור, אבל היא לא נמצאת שם. אם כן, מהי האמונה? האמונה תופסת או מתייחסת להעלם שאינו במציאות – להאמין במשיח אפילו שאינו במציאות. מה הרבי חידש לנו לגבי משיח? שהוא נמצא כאן. אם הרבי חידש שהוא נמצא כאן, סימן שקודם לא היה נמצא כאן. כל זמן שלא היה נמצא כאן – הוא גם היה, אבל לא נמצא. מאז בריאת העולם הוא היה כאן, אבל לא נמצא באמת. מה היינו צריכים לעשות ביחס משיח? להאמין – להאמין בו שיבוא, "אם יתמהמה חכה לו כי בא' יבא' לא יאחר"^ס. אבל כעת הוא נמצא ממש – "הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים"^{סא} – וצריך רק לפקוח עינים, או לעשות פעולה קלה (על דרך נפיחה בגחלת), ולגלותו. זהו בטחון.

החידוש הוא, שמכח הבטחון אפשר להפוך גם "העלם שאינו במציאות" ל"העלם

ס חבוקוק ב, ג.

סא שה"ש ב, ט.

הריי"צ מביא מהבעל שם טוב, בענין החידוש של הבעל שם טוב, חידוש החסידות. הציטוט מתייחס למלים "והיא שעמדה", אז לפני שנמשיך נאמר גימטריא: כמה שוה "והיא שעמדה"? 441. והיא אותיות אהוי, אמות הקריאה - מהאותיות האלה מורכבים כל שמות העצם של הקב"ה, ה, י-ה, הוי', אהיה. על פי פשט "והיא" היינו השכינה. עוד יותר פשט - "והיא" היינו ההבטחה שה' הבטיח להוציאנו ממצרים. אכן, השכינה היא ההבטחה - הבטחה היא "יש בטחון", בגימטריא שכינה. ה' הבטיח להוציאנו ממצרים, וכעת הגיע הזמן שה' יוציא אותנו. "והיא" עולה 22, אהוי, ו"שעמדה" עולה 419, וביחד 441, אמת.

איך רש"י מסביר בתחלת פרשת וארא, תחלת יציאת מצרים, את "ושמי הוי' לא נודעתי להם"^{טז}? הרי ה' כן התגלה לאבות בשם הוי', אז מה הכוונה כשלפני יציאת מצרים אומר "ושמי הוי' לא נודעתי להם"? רש"י אומר שמה שמדובר כאן הוא שהבטחתי ולא קיימת, לא נודעתי "במדת האמת" שלי (כפי שגם מוזכר בהמשך המאמר^{טז}). "שמי הוי'" הוא שאני מקיים מה שאני מבטיח. קיום ההבטחה הוא מדת האמת. כעת אני הולך לקיים, ומה שמעורר את אימות הקיום הוא בטחון.

לכן משה רבינו בא, והיה צריך עוד לפני יציאת מצרים לנסוך בעם בטחון. כמו שלמדנו (וכבר הזכרנו לעיל) ש"והאמן בהוי'" אצל אברהם אבינו כולל בטחון, כך גם "ויאמן העם"^{טז}, כאשר משה מבטיח גאולה, כולל בטחון. גם קודם האמינו - "בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים"^{טז}, במשך כל דורות הגלות האמהות שרו שירי ערש של אמונה

אחר לבוא. ימהר ויחיש לבוא בפועל ממש, "אחישנה"^{טז}. זו מדרגת "זכו אחישנה"^{טז} - "זכו" היינו ה"זכות הגדול" שלמדנו עליה קודם, שמשנה את המזל, כי הופכת את היכולת הפשוטה - גם של הקב"ה - ל"בכח", שכבר קרוב לצאת לפועל.

אמונה - מרחוק, בטחון - מקרוב
בבחינה זו של "בכח" יש אין סוף של מדרגות שונות עד יציאתו מהיותו ב"העלם" לבואו ב"גלוי".

יש אין סוף צעדים מהרחוק לקרוב - אמונה היא מרחוק ובטחון הוא מקרוב. שוב, גם במושג "בכח", פוטנציאל, יש הרבה דרגות - מהישיבה שלי כאן עד שאני יוצא מהדלת יש הרבה שלבים באמצע. ברגע שאני מתחיל לקום, אפילו חושב על זה, מתחיל להיות "בכח" - יש הרבה שלבי "בכח" עד שבסוף עוברים את המפתן. אבל היכולת היא לפני כל שלבי ה"בכח".

[מה ההבדל בין מה שהרב תיאר כאן למדרגת רשב"י, שלא היה צריך להתפלל או לצוות ורק אמר תורה^{טז}?] בסיפור על רשב"י מדובר על הכח של התורה - מכח התורה שאמר הוא פעל במציאות מה שכתוב בתורה. לכן, למשל, הרבי אומר שנלמד עינינו גאולה ומשיח^{טז} - שבכח עצם הלימוד אודות גאולה ומשיח להביא את המשיח.

ד. "והיא שעמדה" - הפיכת אמונה לבטחון
אמת - קיום ההבטחה ביציאת מצרים
 אמרנו שיש כאן ציטוט מאד יפה שהרבי

טב ישעיהו ס, כב.

סג סנהדרין צח, א.

סד ראה זהר ח"ב נט, ב; מאמר ל"ג בעמר תשכ"ב (סה"מ מלוקט ח"ד עמ' רנא ואילך) וש"נ.

סה דבר מלכות תז"מ (ועוד).

סו שמות ו, ג.

סז עמ' עה בערה ח.

סח שמות ד, לא.

סט יל"ש רמז הושע תקיט.

האמונה. כ"ק אבי [אדמו"ר הרש"ב נ"ע] אמר כי הבעש"ט המשיך לעולם את ענין האמונה בבטחון [זה ווארט קצר וקולע – שכל הענין של הבעל שם טוב הוא לקחת אמונה ולהפוך אותה לבטחון. כלומר, לקחת "העלם שאינו במציאות" ולהפוך אותו ל"העלם שישנו במציאות", לקחת יכולת ולהפוך אותה ל"בכח", "אנא בכח"].

כלומר, במה שהוא מאמין [ו"המאמין לא יחיש"ט⁹¹, לא יודע מתי יקרה], בטוח הוא שכך יצא לפועל [בקרב, במהרה. לכן הבעש"ט הוא תחלת ביאת המשיח]...

אמרנו שיש הרבה שלבים ב"בכח", אבל המעבר מיכולת לכח היא דילוג הערך לגמרי. במעבר מיכולת לכח אין הרבה שלבים – זהו דילוג, כי אין שום יחס-ערך ביניהם. ברגע שמתחיל להיות 'בכח' כבר יש שלבים, עד שהוא יוצא לפועל ממש. מה שקרה אצל הבעל שם טוב? כל ענינו, הוא לקחת את האמונה במשיח ולהפוך אותה מאמונה – "העלם שאינו במציאות" – למשהו שמתחיל לקרות בכח. בתוך הגחלת, שהיא אמת, יש באמת שלהבת.

מה הם כל השלבים? כמה שלבים כבר עברו? באיזה שלב אנחנו? רק הבעל שם טוב יכול לעשות את הדילוג הראשון, מהיכולת לבכח. כמה שלבים היו? כל דור, כל רבי, הוא עוד צעד לקראת הדלת. מהבעש"ט כבר התחיל להיות בטחון, 'בכח'. אנחנו כבר צעד עשירי. בטוחים – צריכים להיות בטוחים – שדי בכך, שעשרה צעדים הם כבר מספיק כדי לצאת מהדלת. בכל אופן, בתוך ה"בכח" יש את השלבים. מי שמתחיל זאת, שהוא המעבר מהיכולת עד ה"בכח", זהו החידוש העיקרי של הבעל שם טוב.

בגאולה – אבל "ויאמן העם", כאשר משה אומר 'אני בא עכשיו לגאול אתכם', כבר נוסך בעם בטחון, שהגאולה באמת קרובה לבוא. עד עכשיו היה ביכולת, אבל בטחון הופך את היכולת לבכח. יש בטחון ש'הנה זה קורה' – שם של שיר שלנו, השיר הראשון בדיסק שיצא בקרב אי"ה. זהו "ויאמן הוי", בטחון. זו "מדת האמת שלי", שאני עכשיו מקיים מה שהבטחתי.

שוב, **"והיא שעמדה"** עולה אמת, 21 ברבוע – השם שהתגלה בסנה הוא "אהיה אשר אהיה", ו-אהיה פעמים אהיה עולה אמת, **"והיא שעמדה"**. לפי רש"י הפירוש הוא שאהיה אתם עכשיו כמו שאהיה אתם בגלות אחרת. אפשר לפרש הפוך – "אהיה" שהייתי קודם, בדרגת אמונה בעתיד, "אשר אהיה" בטחון עכשיו, נאו, עכשיו. זו הפיכת האמונה שלנו, עם שמחכה לגאולה, לבטחון ש'הנה זה קורה' – "אנא בכח". זו גימטריא מאד חשובה. לפני שנמשיך הלאה, כמה שוה גחלת? אמרנו שיש שני משלים – "העלם שאינו במציאות" הוא "אש בצור החלמיש" ו"העלם שישנו במציאות" הוא "שלהבת הקשורה בגחלת". גחלת שוה "והיא שעמדה" שוה אמת – יש שם אש במציאות, צריך רק קצת נפחיה, קצת רוח של בטחון, והיא יוצאת.

כח הבעש"ט – לעבור מאמונה (יכולת) לבטחון (כח)

מזה יובן דברי אדמו"ר הרי"ץ זי"ע שאמר פעם בליל הסדר: "והיא שעמדה" [כשהגיע לפסקת "והיא שעמדה לאבותינו ולנו" הוא פירש את שתי המלים "והיא שעמדה"] – 'והיא' הוא ענין

עא ישיעה כח, טז. ראה שיעור אמונה בטחון 7 פ"ג ושיעור 12 פ"ה.

ע ספר השיחות ה'תש"ב לכ"ק אדמו"ר הרי"ץ זי"ע עמוד 91.

את הכפתורים^{טז}, פעולה קטנה, כמו נפיחה בגחלת כדי להוציא את השלהבת. אבל הרבי אמר^{טז} שלא, כבר נגמר.

הרבי הקודם אמר "לאלתר לתשובה לאלתר לגאולה"^{טז} – מיד יעשו תשובה ומיד נגאלין, כמו הרמב"ם^{טז}. הרבי אמר^{טז} שלא – כבר עשו תשובה. יש הרבה חידושים. עוד בחיי הרבי הקודם, היו פעמים שהוא כתב "לאלתר לתשובה, לאלתר לגאולה", והיו פעמים שהרבי השמיט את המלים "לאלתר לתשובה". כשנעשה רבי הסביר שכבר עשו תשובה – ה' לא צריך יותר תשובה של עם ישראל, כבר עשו. יש עוד דבר, משיח אמר לבעש"ט שהוא יבוא "לכשיפוצו מעינותיך חוצה"^{טז} – הרבי אמר שזה כבר התקיים. עוד דבר – הרבי אמר ש"נגמרה עבודת הבידורים"^{טז}. כל מה שאפשר לחשוב שעוד צריך לעשות – הרבי בטל, כבר עשו. אנחנו חושבים שאם יושבים כאן ולומדים מקיימים "יפוצו מעינותיך חוצה" – הרבי מבטל זאת... כבר עשו. כנראה בכל זאת צריך ללמוד, אבל כתנאי לביאת המשיח מספיק למדו ספרים ועשו תשובה וצחצחו את הכפתורים וכו'.

אם עשו הכל, למה משיח עדיין מתעכב? כנראה השיחה כאן היא המקור. יש איזה עיכוב לא מובן אצל המשיח עצמו. לכן הרבי אומר שמלאנו את כל התנאים, וכעת תלוי רק במשיח עצמו – 'בעיה שלו'. [אז מה עם "עשו ככל אשר ביכלתכם"^{טז}?] כנראה קשה לו

איך קוראים בחסידות למשהו שקורה בשלבים? השתלשלות – הדבר משתלשל שלב אחרי שלב. אבל הדילוג הראשון אינו השתלשלות אלא 'יש מאין' – בטחון (יש) מאמונה (אין). הבעל שם טוב הוא יש מאין, ואחר כך יש שושלת של רביים, השתלשלות. כנראה שבסוף, כשממש יצא מהדלת, אולי יהיה שוב יש מאין. כתוב בתניא^{טז} שהמעבר מלמעלה מאצילות לאצילות הוא יש מאין, ואחר כך הספירות הן השתלשלות. [ואחר כך במלכות שוב יש מאין]. כן.

סיבת העיכוב – במשיח עצמו

בטחון הוא יותר מתקוה [שני מושגים שלמדנו עליהם באריכות^{טז} מדברי הרבי הקודם – הוא הסביר שתקוה היא כאשר יש חוט להאחז בו, ובטחון הוא כשאין שום חוט להאחז בו]. **בטחון הוא שיאמין שודאי יהיה כן** [וגם עכשיו, בקרוב ממש]. **הדבר כבר נמצא [היינו בבחינת "יש" ו"העלם שישנו במציאות", משא"כ האמונה היא בדבר שבבחינת "אין" ו"העלם שאינו במציאות" כנ"ל], העיכוב ליציאתו והתגלותו בפועל הוא רק מצד המניעה שממנו עצמו**.

סיום הציטוט הוא ווארט מאד חשוב. אם הוא כבר עבר מיכולת לכח, "אנא בכח", נעשה 'בכח' – ו'בכח' הוא בטחון שאו-טו-טו הוא בא – אז למה באמת לא רואים אותו עדיין? איך הרבי אמר? זו קושיא קיומית של הרבי – "הנה זה עומד אחר כתלנו", ממש כאן, אז למה לא רואים אותו? למה מתעכב לבוא? הרבי הקודם אמר בדורו שצריך עדיין "לצחצח

עד שיחת שמח"ת תרפ"ט.

עה שיחת ש"פ ויצא תשמ"ח סעיף ח.

עו הרבי הרי"צ טבע את הפתגם ב"קול קורא" בער"ח סיון תש"א, והחל מאז השתמש בו פעמים רבות.

עז הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

עח שיחת ש"פ בלק תשנ"א סעיף ז.

עט כתר שם טוב אות א.

פ שיחת יום ב' דר"ה ה'תשמ"ז ועוד. ראה הטבע היהודי מאמר "תיקון הדעת" פ"ב.

פא שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

עב אגרת הקדש.כ

עג החל משיעור 10 פ"ב.

[הפסרת פרשת וירא, שקראנו בשבת, בהשגחה פרטית.] **של אותה אשה, מנשי בני הנביאים³⁹, שצעקה אל אלישע** [שבעלה מת ואין לה שום דבר בבית].

מה אלישע שאל אותה? הוא שאל אם יש לה עוד משהו בבית. גם הנס צריך לחול על משהו - משהו קטן. היא אמרה שיש לה רק "אסוך שמן" קטן. אלישע אמר לה להביא כלים רבים מהחוץ, כמה שיותר כלים, וליצוק את השמן שבאסוך לתוך הכלים. ככה, באופן נסי, למעלה-מעלה מדרך הטבע, עוד כלי התמלא ועוד כלי - כלים גדולים, "אל תמעיטי", הרבה כלים, גם הרבה בכמות וגם כלים גדולים - וכל הכלים התמלאו שמן. היו לה בנים - היא בקשה מהבן להביא עוד כלי, היא יוצקת, וכאשר בקשה עוד כלי בסוף הוא אמר שאין עוד כלי. ברגע שאמר שאין עוד כלי כתוב "ויעמד השמן". מה פירוש "ויעמד השמן"? על פי פשט - הברכה והנס, ריבוי אין סופי של שמן, נגמרו. כלומר, שהשמן הוא לפי הכלים שיש - הנס חל על טפת שמן, והנס היה שהשמן התרבה בלי גבול, אבל ברגע שאין יותר כלים להכיל את האור, את השמן, אז "ויעמד השמן", נגמר. זהו הפשט. אבל הפירוש הפנימי יותר מזה, כפי שחז"ל אומרים. **אלישע** היינו **אלי**, **תושיע** אותי, וכן **אלישע** בגימטריא **תהו** וכן **יש מאין** - אבל צריך הרבה כלים דתיקון להמשיך אותו בהם. **וכבואר בדא"ח⁴⁰** [מאמר מאד מומלץ בפלח הרימון, שהלואי שילמדו - אולי מהמאמרים הכי חשובים בחסידות על בטחון, ומה זאת אומרת לעשות מאמונה בטחון, שלפי מה שלמדנו כעת היינו כל ענין הבעל שם טוב.]

לקחת את הצעד האחרון... בכל אופן, אנחנו מחזקים אותו בבטחון שלנו - אבל קשה לו, יש לו בעיה, עלינו לעודד אותו, לעזור לו...

עבודת הבעש"ט - יחוד שם יה ב-וה

נמצא שיעקר עבודתו ודרכו של הבעש"ט זי"ע הוא "ליחדא שם יה [שיחוד יה נעשה מכח האמונה] ב-וה [שיחוד זה הוא ע"י הבטחון כנ"ל] [בפסקה שלמדנו פעם קודמת, למדנו - חוזרים ואומרים - שאמונה מייחדת את ה-יה ובטחון את ה-וה. מה אומר כאן הרבי הקודם? שחידוש הבעש"ט הוא לקחת אמונה ולהפוך אותה לבטחון, לקחת יכולת ולעשות אותה "בכח", מ"העלם שאינו במציאות" לעשות "העלם שישנו במציאות". באותיות של קבלה היינו לקחת יחוד יה ולהפוך אותו ליחוד **וה**. איך אומרים זאת בלשון של קבלה? לפני כל תפלה יש "לשם יחוד" - "לשם יחוד... ליחדא שם יה ב-וה", וממילא ליחד את כל השם יחד, לשם אחד:], **ביחודא שלים בשם כל ישראל**".

העמדת נקודת האמונה

כעת הגענו לעיקר הווארט - הרבי הקודם דרש זאת על המלים "והיא שעמדה" בליל הסדר. "והיא" היינו הבטחה, אבל צריך להעמידה על כנה. מה נקרא להעמיד משהו? הסיום כאן הוא עיקר הווארט:

והיינו "להעמיד" את האמונה על כנה, בסוד "והיא" - שעמדה [זוהי מה שקורה בכל דור כשה' מציל אותנו מצרינו. כמו שדברנו הרבה על שרש **עול**, כעת צריך להאריך ולהעמיק בשרש **עמד**, מה נקרא להעמיד משהו], **על דרך "ויעמד השמן"**⁴¹

פג שם א.

פד ראה פלה"ר בראשית סד"ה ואשה אחת.

פב מ"ב ד,ו.

הזה, "אמונה ובטחון", ואחר כך המאמר השלישי – "צדיק יסוד עולם", שמדבר בענין ההתקשרות לצדיק. בביאור השני למאמר "פרק בעבודת ה'" מוסבר באריכות ההבדל בין בטול עצמי, חכמה, להתבטלות של מלכות, שפלות. הבטול העצמי ממש הוא חוית חיים נצחיים בתוך ההוה. חוית נצח בהוה – מי שבבטול עצמי זוכה לחוות את החיים הנצחיים בהוה. מבואר שם באריכות – צריך ללמוד שם¹⁹.

חוית הבטול העצמי ממש היא "עמידה", כמו תפלת העמידה – תפלת האצילות, שכנגד החכמה, שם יש בטול עצמי. בתפלת עמידה צריכה להיות חוית חיי נצח. כמה שמבקשים על השעה²⁰, העמידה מול ה' היא

פס להלן נקודת הביאור השייכת למבואר כאן (עמ' יט-כ):
 הבטול העצמי הוא בסוד "עץ החיים", ואילו בטול היש, התבטלות, הוא בסוד "עץ הדעת טוב" [נרע – לא תאכל ממנו], כידוע בפרושו של בעל "מי השלוח" זצ"ל]. העבודה הנובעת מהאכילה מעץ החיים [פנימיות ונשמתא דאורייתא כנודע, שעיקרו חב"ד בעצם] היא מתוך ההרגשה של "וחי לעולם", חיים נצחיים גם, ובעיקר, בעוה"ז, בסוד "יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העולם הבא". והיינו שבכל חסד וחסד שנושה [שע"כ בונה גם את העולם התחתון בדוגמת עולם האצילות העליון, "עולם חסד יבנה", כנ"ל] מגלה את בחינת "היה הוה ויהיה" כאחד ממש. והיינו המשכת "כימי השמים על הארץ", סוד "אריכות ימים" [מגלוי אור פני מלך חיים, אור הכתר של אריך אנפין] באמת. מה שאין כן העבודה הנובעת מהאכילה מעץ הדעת [נגלה וגופא דאורייתא בכלל (כמבואר באגה"ק כו, בשם הרעיא מהימנא, עיי"ש)]. כאשר ה"טוב" שבה היינו הרגשת ה"טוב טעם" של "פנימיות הפשט" דהיינו ה"סברא" השכלית המתלבשת בכל הלכה והלכה להחיותה] הינה מתוך הרגשה של "שוב יום אחד לפני מיתתך", דהיינו עבודת ההתבטלות לאין האלקי המהוה, מחיה ומקיים את היש הנברא עד בא עת קצו, שהרי "כל הוה נפסד", בחינת "הוה ונפסד" [גבורה וימדת] כנ"ל. והיינו שגם באכילת ה"טוב" של עץ הדעת נמשכת ההרגשה, וממנה העבודה, של "כי ביום אכלך ממות תמות", הרגשת "בן תמותה" ועבודת "שוב יום אחד לפני מיתתך" כנ"ל.

צ ראה שבת י, א שהתפלה (ביחס לתורה) נקראת "חיי שעה".

שסוד ה"אסוך שמן"¹⁹ שבתחלה, היינו נקודת האמונה השרשית שבלב כל ישראל [לכל יהודי יש בלב אמונה – "אני ישנה" בגלותא" ועדיין "לבי ער"¹⁹]. האמונה של כל יהודי היא הרדל"א שלו, רישא דלא ידע ולא אתידע שלו. לכן יש הרבה יהודים שלא מודעים לכך שהם מאמינים – איך יתכן יהודי שלא מאמין! כי האמונה, אסוך השמן שלו, היא "לא ידע ולא אתידע", הוא עצמו לא יודע שיש לו אסוך שמן.];

עמידה – חיים נצחיים בהוה

"ויעמד השמן" [מה המשך? שתצא ותמכור את השמן] "ואת ובניך תחיי בנותר"¹⁹ – [ודרשו חז"ל: "עד שיחיו המתים"¹⁹ [היינו שאף על פי שעמד השמן, יש כאן מספיק שמן להחיות אותה ואת בניה – ובעצם היא כנסת ישראל ובניה הם כל עם ישראל. צריך קצת למכור לצורך השעה, אבל יש כאן מספיק שבביל לחיות עד תחית המתים. זהו הפירוש הפנימי של "ויעמד השמן".], והיינו המחשת ענין העמידה לחיים נצחיים בהוה ממש, וכמבואר במ"א בענין ההבדל בין בטול עצמי ממש לבין התבטלות ובטול היש]

רציני שנלמד את ה"מקום אחר" כאן – ביאור ב פרק בעבודת ה'. אנחנו לומדים כאן את המאמר השני של הספר, "אמונה ובטחון", והמאמר הראשון נקרא "פרק בעבודת ה'". כל שלשת המאמרים של הספר מאד יסודיים, הכי יסודיים שיש לנו, והם גם לפי הסדר. כלומר, היסוד ממש של הכל הוא המאמר הראשון, שנקרא "פרק בעבודת ה'". אחר כך המאמר

פא מ"ב שם, ב.

פא שה"ש ה, ב; זחר ח"ג צה, א.

פא שם ז.

פא שם ברש"י.

זאת, אבל גם יהודי יכול לעשות זאת], וכמאמר 'עמדת להם בעת צרתם' שענין 'עמדת' הוא בחינת תגבורת וחוזק ללחום בו שזהו בחינת דכור דוקא כי האיש דרכו לכבוש בו".

עמידה, כמו שהיא עמידה לחיים נצחיים, היא גם כמו "עמדת להם בעת צרתם וכו"כ^{צג}. מה פירוש? בחינת זכר שעומד לנצח במלחמה. אמרנו שאמונה היא בחינת 'היא' ובטחון הוא בחינת 'הוא'. לפי זה, מה אומר הבעל שם טוב? להפוך את כל הבנות לבנים – להפוך את כל האמונה לבטחון. לא לוותר על אותיות יה, רק לייחד אותן עם וה. עמידה היא עמידה לקרב, גם מתוך בטחון.

יש מסירות נפש של נוקבא ויש מסירות נפש של דכורא – נושא מאד חשוב. מסירות נפש של נוקבא היא כמו, ה' ירחם, בשואה – שהלכו כצאן לטבת, ברצון, למות על קידוש ה'. מהי מסירות נפש של דכורא? החשמונאים, החג הבא, חנוכה. עמדו להלחם, לנצח. אלה שתי בחינות של מסירות נפש, שני גילויים של היחידה שבנפש. אבל "ויעמד" הוא בחינת הדכורא, לעמוד לנצח.

מה הקשר? כי יש חיים נצחיים מלשון נצחיות ויש מלשון נצחון. מקשרים זאת – חיים נצחיים הם כאשר נצחנו את מלאך המות, אין יותר "שוב יום אחד לפני מיתתך" כי "בלע המות לנצח"^{צד}, מנצחים את המות. זו הבחינה של "ויעמד", העמידה לתחית המתים, לחיי נצח, "והיא שעמדה", "עמדת להם".

הרגשה שנמצאים מעל לזמן ומקום, הרגשת חיים נצחיים. אומרים כאן שעמידה אמתית היא עמידת המתים בתחית המתים – עמידה לחיים נצחיים. שם מוסבר שבטול בעצם הוא חוית חיים נצחיים, לעומת בטול היש, שהוא חוית "שוב יום אחד לפני מיתתך"^{צא} – מה שלא מוזכר כאן אבל מוסבר שם. יש בטול עצמי, שאני, כיש ודבר בפני עצמו, ממש לא פה – בטול עצמי הוא עמידה, כמו תחית המתים, עמידה לחיים נצחיים, "צדיק באמונתו יחיה"^{צב}. אבל התבטלות – בטול מתמיד של היש לאין, אני יש ועלי לבטל עצמי לאין – קשורה יותר לשפלות, היא כמו התודעה של "שוב יום אחד לפני מיתתך". מחשבת "שוב יום אחד לפני מיתתך" בכל רגע היא התבטלות היש לאין. אבל כאן, ה"ויעמד השמן", הוא עמידה – עמידה לחיים נצחיים. לכן חז"ל דורשים "ואת ובניך תחיי בנות' עד שיחיו המתים".

"עמדת להם בעת צרתם"

[עמידה זו] היינו המשכת האמונה בבטחון גמור [מה קרה בנס של אלישע והאשה הזו? ענין הבעל שם טוב – לקחת את אסוך השמן, את האמונה, ולהפוך אותו לעמידה, לבטחון גמור], ועד שנעשה [כאן יש ציטוט מתוך אותו מאמר חסידות על הסיפור של אלישע ואסוך השמן, מאמר מאד חשוב כנ"ל]: "בבחינת דכור ללחום בחוזק נגד הרע הקמים עליו ועל ישראל [כמו ב"והיא שעמדה", שה' עושה

צג נוסח "ועל הנסים".

צד ישעיהו כה, ח.

צא אבות פ"ב מ"י.

צב חבוקב, ב, ד.

"נר חנכה" של יוסף הצדיק

הצדיקים – כל נר מספר את סיפורו של צדיק, לו יש להקשיב מתוך הנר (בבחינת "ראים את הקולת") – והצדיק ב-ה הידיעה, ראש ומקור לכל הצדיקים, הוא יוסף הצדיק, "צדיק יסוד עולם"^א. לכן, כל פעם שמברכים "להדליק נר חנכה" ניתן לכוון להתגלותו של יוסף הצדיק (ובפרט מתאימה כוונה זו ב"זאת חנוכה" השנה, בה נקרא השנה את פסוק ההתגלות של יוסף).

הערך הגימטרי השווה הוא 333, הרמזו בעוד ענין של חנוכה: מורנו הבעל שם טוב, שאהב ביותר את חנוכה – וגם במשך כל השנה בקש תמיד להוסיף אור בכל מקום אליו הגיע – נהג, עוד טרם התגלותו, כאשר שימש עוזר-מלמד, להניח את ידו על לבו של כל ילד ולברך אותו 'שתהיה יהודי חם'. **יהודי חם** בגימטריא **חנכה**. מצות נר חנוכה היא "עד שתכלה רגל מן השוק"^ב. בדרך ההתבוננות של רבי אברהם אבולעפאי זצ"ל, ה'משחקת' עם צירופי האותיות של פסוקים וביטויים בחז"ל, אפשר לקרוא את "עד שתכלה] **רגל מן השוק**" גם כ'עד שתכלה] **שלג מן הקור**'. נרות חנוכה, אותם מדליקים ברשות הרבים לאחר שקיעת החמה באים להאיר ולחמם את החשך והקור של לילי טבת הארוכים^ג, כאשר "**נר חנכה**" בגימטריא **שלג** (הוא ממשך גילוי מ-**יג** מדות הרחמים, שבסוד "לבושה כתלג חור"^ד, וממיס את השלג המקפיא דקליפה).

ידועים דברי השל"ה (בפרשת וישב) לפיהם יש קשר בין חגי ומועדי השנה לבין פרשיות התורה הנקראות באותו זמן, וכבר האריכו בספה"ק אודות קשרים ורמזים לחנוכה בפרשיות יוסף ואחיו (וישב-מקץ-ויגש) הנקראות סביב חג החנוכה. במובן מסוים, נקודת השיא של סיפור יוסף ואחיו היא התגלותו של יוסף לאחים, אותה משווה הזהר^ה למעמד מתן תורה – יוסף מתודע לאחיו ופותח את דבריו "אני יוסף"^ו כשם שה' מתודע לעם ישראל במתן תורה בפתחה "אנכי הוי"^ז (וזעזוע האחים בהתגלות יוסף היא הקדמה-הכנה לרתיעת עם ישראל לאחוריו^ח, "באימה ביראה ברתת ובזיע"^ט, כשה' מתגלה אליהם). הביטוי המלא בו מתודע יוסף לאחיו הוא "אני יוסף העוד אבי חי". למרות שיוסף כבר שמע מאחיו שאביו חי, הוא מבטא את התקשרותו העצמית לאביו יעקב – "שכל מה שאירע לזה אירע לזה"^י, וירידת יוסף למצרים החלה משליחות אביו (לה נענה "הנני"^{יא} למרות הסכנה בשליחות זו^{יב}) ו"דמות דיוקנו של אביו" היא ששמרה אותו בנסיגותיו במצרים^{יג}.

והנה, "**אני יוסף העוד אבי חי**" עולה בדיוק "**נר חנכה**"! **לו** נרות חנוכה הם כנגד **לו**

נקודה מעובדת מברית יוסף-וישכר-דב שי' פרידמן – כ"ה כסלו ע"ט. נרשם על ידי איתאל גלעד.

א ראה זח"א רח, א-ב.

ב בראשית מה, ג.

ג שמות כ, ב.

ד שבת פח, ב.

ה ברכות כב, א. יומא ד, ב.

ו בראשית רבה פד, ו.

ז בראשית לז, יג.

ח ראה גם לקו"ש חל"ה עמ' 169 ואילך.

ט סוטה לו, ב.

י שמות כ, טו.

יא משלי י, כה.

יב שבת כא, ב.

יג ראה רש"י שמות כז, כא (ובכ"ד).

יד דניאל ז, ט.

אחליפו דוכתייהו (2)

קיצור מהלך השיעור

בשיעור פתיחה לבית הספר לתורת הנפש השנה (שפורסם ב"ואביטה" לפני שבועיים) הוסבר בעומק, בהרחבה ובאריכות כי סוד "אחליפו דוכתייהו" – החלפה בין צדדים הפוכים – הוא מיסודות תיקון הנפש בדרך החסידות. למחרת התקיים מפגש של מורים ויועצים בתורת הנפש, לקראת פתיחת מוקד-יעוץ בתל אביב, בו נוספו כמה נקודות חשובות בנושא, וביניהן: איזון החום והקור בנפש ובעולם בכח של "אחליפו דוכתייהו"; השפעת רגע של "אחליפו דוכתייהו" על מהלך החיים הרגיל – סוד הטראומה החיובית; התייחסות לתופעות "אחליפו דוכתייהו" חיוביות ושליליות; הכח הנדרש ממתפלל להכיל-לכלול את המתופל.

א. 'הקו החם'

"אחליפו דוכתייהו" בחום וקור

בעקדת יצחק שאברהם ויצחק מתחלפים¹. יש נושא חשוב שלא הזכרנו אתמול: בקבלה מדברים על "אחליפו דוכתייהו" לא רק בעקדת יצחק או בקריאת שמע, אלא גם ביחס להמיספרה הצפונית של כדור הארץ. אנחנו יודעים שבדרום חם ובצפון קר (עד קו המשווה), אבל כתוב בקבלה – החל מזההר – שזה היפך הטבע המקורי. הצפון הוא יסוד האש והדרום יסוד המים – התכונה העיקרית של האש היא חום והתכונה העיקרית של המים היא קור. אבל, כתוב שאם הדרום היה חם והצפון היה קר העולם לא היה יכול להתקיים. אם היתה נקודת חום בדרום ונקודת קור בצפון – בלי התכללות – העולם לא היה סובל זאת.

מענין שכל היחס הוא לחצי הכדור הצפוני

יקראו למוקד החדש 'קו חם'? יש נקודה חמה, קו חם ושטח חם – שלש בחינות, נקודה-קו-שטח, כידוע² – מול נקודה קרה, קו קר ושטח קר. אנחנו עדיין בחדש חשון, שמזלו העקרב³, שארסו קר⁴, אבל כתוב שכלול **בחשון** גם **נחש**, שארסו חם⁵. לפי העקרון של "אחליפו דוכתייהו", עליו דברנו אתמול, הם צריכים להתחלף – העקרב הקר צריך ללמוד את תפקיד החם והנחש החם את תפקיד הקר, כמו

נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה. כ"ב מרחשון ע"ט – כפ"ח. מפגש יסוד למוקד תורת הנפש ת"א.

א תורת חיים בראשית סה, ד. ראה מלכות ישראל ח"א מאמר "נקודה, קו, שטח".

ב ספר יצירה פ"ה מ"ט.

ג ראה פירוש הראב"ד לספר יצירה פ"ה מ"ב. וראה ע"ז כה, ב.

ד **קר** רמזו באותיות האמצעיות של **עקרב** ו**חם** באות האמצעית של **נחש** (שה-ש שלו היא אות האש בספר יצירה). **קרה**, שחלק על משה רבינו, כולל את **הקר** וה**חם** של **העקרב** וה**נחש**, כאשר הכל נכלל בדם-ארס הקר של "הקרח הנורא", נורא גם מלשון נור, אש.

ה כאשר כותבים **עקרב נחש** הרת"ס = **עקרב** והשאר = **נחש**, סימן שהם לגמרי משתלבים זב"ז. הממוצע שלהם = **שסה**, מצות לא-תעשה, "שמני' עם יה שסה", **שסה** ימים, כנגד הנחש החם, ו-**שסה** לילות, כנגד העקרב הקר, של שנת החמה, כמבואר בשל"ה הקדוש. נמצא שה"אחליפו דוכתייהו" שלהם הוא בסוד "**לילה כיום יאיר**" (= **עקרב**), לילה כיום וגם יום כלילה, "אור הגבורה בכלי החסד" ו"אור החסד בכלי הגבורה", וד"ל.

ו ראה זרה ח"ב כד, א.

ב"אחליפו דוכתייהו" יש עוצמה, אבל עדיין בכל צד יש את שני המרכיבים, גם חסד וגם גבורה, ובסוף הם מתאחדים לגמרי תחת אור הכתר, כמו שדברנו.

קור וחום בנפש

את נושא החום והקור אפשר מיד לתרגם לתחום הנפש. התכונה הראשונה, שמישהו בא חם, וצריך ללמד אותו איך להתקרר – להביא לו מזגן טוב. ואם הוא קר – ההיפך. כתוב שרוב האנשים קרים לגבי רוחניות וחמים לגבי גשמיות, כל מיני תאוות גשמיות. צריך ללמוד איך להפוך את היוצרות, ולא די בהתכללות. מי שבא חם וצריך לקרר אותו – זו לא התכללות אלא "אחליפו דוכתייהו", להביא את החום של האש, הצפון, לדרום ואת הקור של המים, הדרום, לצפון, ואז יש איזון. בכל אופן, התוצאה היא איזון – לא קיצוניות. [לומר לו שהוא מוחלף – שהוא קר על מה שצריך להיות חם וחם על מה שצריך להיות קר, צריך לחזור...] כן, שיתחלף – לעשות בתוכו "עקדת יצחק", שיקרא קריאת שמע, אור החסד בכלי הגבורה ואור הגבורה בכלי החסד. לפי זה, קו חם הוא לקחת את הקור של תל אביב ולחמם את האנשים, לחמם את הלבבות. באמת, בבחינת קו – שהוא בין נקודה לטח – יש כל הזמן סכנת שבירה. לא בכדי הביטוי התנ"כי הוא "קו תהו"^ט (= שבירה).

'בטן חזקה' להכיל את השני

בכלל, כל יועץ צריך קודם כל – כמו בקו החם – להקשיב, להקשיב לזולת. לא רק לתת עצה, אלא שאני עצמי אקשיב. הקשבה היא גם סוג של "אחליפו דוכתייהו". "הוכח תוכיח"

של כדור הארץ. כלומר, מי שגר למטה מקו המשווה הוא לפי הסדר המקורי – הוא בעצם תוהו. לכן כתוב במקום אחר^ז שעיקר הישוב – כך גם היום – הוא בצפון, ורק מעט יחסית בדרום^ח. יחסית, למטה מקו המשווה יש תהו, ולמעלה – איפה שאנחנו גרים, רוב בני העולם – יש תיקון. התיקון הוא לא רק התכללות, אלא בפירוש "אחליפו דוכתייהו" – ה' לקח את חום הצפון ושם אותו בדרום ולקח את חום הדרום ושם אותו בצפון. כל כך הצליח, שאף אחד לא מדמה לעצמו שיכול (וצריך) להיות הפוך.

בכל אופן, ה"אחליפו דוכתייהו" של הטבע, לפי הקבלה, היא התופעה של חום וקור צפונה מקו המשווה. [יש דרך להסביר את הרעיון על פי מדע מודרני?] חשבת על זה הרבה בעבר – לא זוכר אם הבנתי משהו...

תכלית ההתחלפות – חיבור

[אם ההחלפה גרמה שהחום יהיה פחות חם והקור פחות קר יותר דומה להתכללות, לא "אחליפו דוכתייהו".] עדיין מספיק קר למעלה ומספיק חם למטה.

זו תוספת חשובה למה שדובר אתמול: למה לא מספיקה התכללות בכלים, וצריך "אחליפו דוכתייהו" מכח האורות? כדי שתהיה יותר אחדות. "אחליפו דוכתייהו" לא בשביל להחמיר את המרחק בין השנים, אלא דווקא למזג ביניהם. אמנם לא מדובר בהתכללות, בה לכל אחד יש את השני בתוכו, אך גם ההתחלפות נועדה להדביק אותם יחד. לדוגמה, בעקדת יצחק, כל הגבורות של יצחק נכנסו לאברהם – אם הן לא היו נכנסות לכלי החסד היה הרס, הסתלקות לגמרי. אכן היתה הסתלקות של יצחק, אבל לא מות.

ז ראה שמן ששון על עץ חיים שער מב (דרושי אבי"ע) פ"ד.
ח היחס בין אוקיינוס ליבשה בחצי הצפוני הוא 50%-50% ואילו בחצי הדרומי היחס הוא 90% אוקיינוס ו-10% יבשה.

ט ישעיה לז, יא.
י ויקרא יז, יז.

וחוה. עברנו בקיצור נמרץ על כל סיפורי התורה העיקריים, כנגד הספירות, כדי לזהות בהם את הנושא של "אחליפו דוכתייהו" – בכל ספירה יש זוג, והזוג האנושי הוא אדם וחוה. כל מה שאנו חווים (לשון חוה) הוא תוצאה של הזוג הראשון, וצריך דווקא אצלם לזהות "אחליפו דוכתייהו" – שיש בחוה איזו השראה, עיבור נשמה, של אדם, וגם באדם יש עיבור נשמה של חוה.

דברנו בשיעור על זוג שמחליפים תפקידים. [לכן שואלים אם זו מטרה. זו התכלית? כך נשארים?]² כמו עקדת יצחק – היה לשעה, אבל הרושם נשאר לנצח. המעשה, הנסיון, היה שעה אחת, רגע אחד³ – להגיע לשיא. יצחק באמת הסתלק – כל כך זעזע אותו עד שהיה שלש שנים בגן עדן – אבל בסוף גם ירד, חזר לעולם הזה (כיצחק חדש), עם נשמה זכרית שמעתה ראוי להתחתן ולהקים בית), אבל הרושם של העקדה נשאר תמיד, כמו טראומה.

טראומה חיובית

בכלל, ווארט חשוב – הרבה מהטיפול הנפשי היום עוסק בטראומות. הרי "את זה לעָמת זה עשה האלהים"⁴ – יש טראומה טובה? מישהו פעם דבר או חשב על הענין? עוצמה של טראומה היא כמו "אחליפו דוכתייהו", שפתאום הופכים להיות משהו אחר, הפוך. בטראומה הרעה אין לאדם כלים להכיל זאת, אז הטראומה שוברת אותו. טראומה טובה היא כאשר מדרגת "אחליפו דוכתייהו" באה אחרי התכללות, כפי שהוסבר. אדמו"ר הזקן מדגיש זאת במאמר עליו התבססנו אתמול – לקו"ת מטות ד"ה "החלצו מאתכם" (ובאורו). שם הוא מדגיש שקודם צריך לתקן את הכלים על ידי התכללות, אבל

היינו קודם להוכיח את עצמי ואחר כך את השני"⁵ – למצוא בעצמי אותו דבר – אבל התהליך צריך להיות תוך כדי הקשבה, שאני כבר מהדהד את מה שהוא אומר לי. לא רק שאני קולט אותו, אלא גם מהדהד אותו בתוך עצמי. הוא כבר נכנס בי, לכן קשה להקשיב – אנשים לא רוצים דיבוק, כל אחד רוצה לשמור על עצמו. ככל שאתה רוצה לשמור על עצמך קשה להקשיב למישהו אחר, כי להקשיב למישהו אחר היינו לתת לו להכנס בך – זה לא נעים, ככה נדמה. לכן יש הקרבה בלהקשיב למישהו באמת, בשביל לעזור לו.

ה' אומר לאברהם אבינו "אנכי מגן לך"⁶. הווארט החסיד⁷ הוא שאברהם אבינו הוצרך לאכול עם כל האורחים שלו – איך הוא יכול לאכול כל כך הרבה?! 'מגן' באידיש היינו בטן, וה' מבטיח "אנכי מגן לך", אני הבטן שלך. מהי בטן? כשמקבלים מישהו ליעוץ עושה כאב בטן – צריך לאכול אותו, להכיל אותו, מישהו שממש מתחיל להסתובב בתוכי. צריך בטן חזקה. הביטוי בחסידות הוא שבשביל ללמוד חקירה צריך בטן שיכולה לעכל עקרבים ונחשים, המזל שלנו, קור וחום. זו הברכה העיקרית לכל היועצים, שתהיה בטן חזקה. שיהיה בהצלחה רבה. שנוכה לעזור למישהו, וגם לעצמנו. ושבאמת יתחיל ממחר בבקר – זה העיקר.

ב. "אחליפו דוכתייהו" לטוב ולמוטב "אחליפו דוכתייהו" בזוגיות

[תכלית קשר הנישואין היא "אחליפו דוכתייהו"?] בקשר זוגי זהו הסיפור של אדם

יא כתר שם טוב (הוצאת קה"ת) אות קלא.

יב בראשית טו, א.

יג זר זהב עמ' כא. הובא במעין גנים דברים עמ' לג הערה

א; עמודיה שבעה פרשת צו ב'שנ'.

יז רגע אחד = אחד פעמים יחד.

טו קהלת ז, יד.

לגמור את הלימודים שלה ומקבל על עצמו את כל עבודות הבית, אבל זה נגמר באיזה שלב. אמרנו שיש דברים יותר גבוהים – מדות ושכל ורצון ותענוג ואמונה. דברנו על הבחירות שהיו אתמול, שפתאום הבעל יחליט לבחור במה שאשתו בוחרת והאשה במה שהבעל בוחר – שמן הסתם הפוך...

הנחש דבר עם חוה ופתה אותה כי הוא ידע שחוה יכולה לפתות את אדם. אין לו סיכוי מול אדם, אבל דרך חוה הוא הצליח. היכולת של חוה לפתות את אדם היא בעצם מה שחוה נכנסת, מתעברת, בתוך אדם (וכמו שהסבירו חז"ל ביחס לפיתוי הנחש את חוה, שהנחש בא על חוה והטיל בה זוהמה). שם זו היתה תופעה רעה, תופעה רעה של עיבור, שאחד מתעבר בתוך השני.

בכלל, ההשראה – של כל שני אנשים, החל מאיש ואשה – עצם יכולת השכנוע, ששכנוע הוא פיתוי, לא שייך להתכללות. היכולת שלי לשכנע אותך במשהו, נגד מה שחשבת, היא דוגמה של "אחליפו דוכתייהו" – שאני יכול להכניס את עצמי לתוכך, את הדעות שלי, הרצון שלי, התענוג שלי, האמונה שלי, כל הרבדים. שוב, כאן מאד מורגש ההבדל בין התכללות ל"אחליפו דוכתייהו": בהתכללות אני רק אני מבין אותך – בלי התכללות יש דחיה מהיפך, והתכללות עושה שאין דחיה, שהכל בסדר – אך ב"אחליפו דוכתייהו" אני מזדהה-משתכנע. [אחליפו דוכתייהו זה לא הדדי? אצל שניהם?] רוב הדוגמאות הן הדדי, אבל יש גם מקרים – ודאי לא בתיקון – שזה חד-סטרי, וכנראה בכלל יכול להיות חד-סטרי. אבל לפי הפיזיקה, אם אני מתלבש בתוכך, כנראה – כמו שלכל תנועה יש תנועה נגדית – גם אתה נכנס בי, אבל אני יוזם זאת. במודע אני יוזם להכנס בתוכך, אבל כנגד זה – אולי לא במודע – אני מקבל אותך בתוכי.

האחדות האמתית, גילוי אור אין סוף – לא להסתפק באהבת הבריות, אהבת רעים, אלא להגיע ל"ובכל מאדך" של אהבת ה' – היא התכלית של "אחליפו דוכתייהו". זו טראומה הכי טובה שיכולה להיות. 'חלף' – לשון התחלפות – הוא גם סכין שחיטה, ה"מאכלת" של עקדת יצחק, שאת שכרה אנו אוכלים עד עצם היום הזה. כנראה שבשביל להתחלף צריך להישחט (לעבור טראומה ששחטו אותך)... מהי טראומה? חויה, אבל חויה בלתי נסבלת¹⁰, ש"לית כל מוחא סביל דא". [אולי מעמד הר סיני היא טראומה טובה]. בדיוק, "על כל דיבור ודיבור פרחו נשמתם"¹¹ (טראומה **חיובית** = עצמות בגוף, המצב התמידי של רבי אמיתי, חווית מעמד הר סיני תמידי, "בלי גבול בגבול" בלשון החסידות).

כמאמר מוסגר: זו דוגמה שיש כל מיני סטיגמות בצבור, בתודעה כללית – לכל דור ודור יש את הסטיגמות שלו – וכל כך תופס, עד שעצם אמירת המלה פועלת, רק אומרים 'טראומה' וכבר עושה טראומה... הדבר הראשון שמטפל צריך לדעת, הוא לא להבהל מכל מיני מלים. לכל מלה רעה יש גם את הדבר הטוב, ולדעת שהכל פטנטים חדשים לדברים ישנים שהיו. "אין כל חדש תחת השמש"¹² בנושאים האלה. יש לנו חידושים, אבל לא טראומות וכיצא בזה.

שכנוע ופתוי – כניסה לתוך השני

שוב, צריך לחפש אצל אדם וחוה את ה"אחליפו דוכתייהו". דוגמה אחת היתה החלפת תפקידים – שהבעל נותן לאשה

טז בדרך צחות: עצמת טראומה אחת כוללת תשע חוויות, טראומה = ט פעמים חויה. טראומה היא ט-ראומה, "ופילגשו ושמה ראומה", כמבואר עיניה בחסידות.

יז ע"פ שבת פח, ב.

יח קהלת א, ט.

וה"אחליפו דוכתייהו" במאמר – היא תהיה כבר על דרך "עבד מלך מלך"³³, שהוא המלך עצמו.

עיקר התקון – "אחליפו דוכתייהו"

הוא מסביר במאמר שבמלחמה עם מלכי כנען הנצחון הוא תיקון המדות, התכללות, כמו העבודה של ספירת העומר. אבל עיקר נושא המאמר הוא "החלצו מאתכם", מלחמת מדין, שיכולה להיות רק על ידי משה רבינו. הוא מסביר שקליפת מדין, שלא כמו עממי כנען, היא עצם תכונת התהו – לא הספירות הפרטיות של התהו, אלא מהות התהו, שהכל "זה תחת זה", ענפין נפרדין. התיקון של קליפת מדין הוא רק על ידי "אחליפו דוכתייהו", זה עיקר הווארט של המאמר. הוא אומר שזהו גם ההבדל בין גלות בבל, שהספיקו שבעים שנה לתקן אותה, כנגד המדות. אבל הגלות שלנו, בשל שנאת חנם, שהיא קליפת מדין, אין לה קץ מגולה, כי התיקון הוא "אחליפו דוכתייהו". זה היה אמור להיות הסבר למה יש היום נטיה להתחלף בגופים – כי הגאולה, שהיא תיקון מדין, היא רק החלפה. לא די בהתכללות, אלא צריך ממש להחליף – כמו להחליף גוף. קליפת מדין היא הגלות שלנו, המגיעה לשיא לקראת הגאולה – אנחנו בשיא התופעה של היכולת להתחלף.

התחלפות טובה והתחלפות רעה

בסיפור של אדם וחווה, אדם הראשון האשים את האשה – "האשה אשר נתת עמדי הוא נתנה לי מן העץ ואכלתי" – וזה חלק מהחטא. אם היה מיד מודה היה מתקן הכל. בכך שהוא האשים את האשה, היה "כפוי טובה", הוא קבע את החטא. הוא

בכלל, "אחליפו דוכתייהו" זו אג'נדה של תקשורת. כשדברנו על שלש הקליפות³⁴ הסברנו שהקליפה הכי גבוהה היא התקשורת. מה הענין שלה? לשכנע-לפתות את הצבור לחשוב כמוה, מה שנקרא 'שטיפת מח'. מהי שטיפת מח? "אחליפו דוכתייהו". כל הסיפור של אדם הראשון הוא כזה – "האלהים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבנות רבים"³⁵, משהו קרה, משהו התחלף, כמו שאומרים שאיזה בורג התחלף בראש. זו לא התכללות, אלא שמשוהו התחלף. התפקיד שלנו הוא להחליף בחזרה.

התחלפות מתוך בטול

[כשאומרים שאשה מתבטלת לבעלה – זה גם שהיא פתאום נהיית הוא, "אחליפו דוכתייהו"]. יש במאמר "פרק בעבודת ה"י"³⁶ ציטוט של רבי אייזיק³⁷ של שלש בחינות בטול. יש בטול היש, ובתוך בטול במציאות יש שתי בחינות. בטול היש הוא העבד שלא בנוכחות המלך – בטל לרצון המלך, עושה מה שצריך לעשות. ברגע שהוא בנוכחות המלך עצמו אין לו מציאות בכלל, הוא בטל במציאות. גם בכך יש שתי מדרגות – יש שהוא בטל, לא מרגיש מציאות נפרדת בכלל, ויש שהוא בטל כמו שהמלך מרגיש אותו בטל. קטע מאד חשוב של רבי אייזיק.

יוצא שהבטול שלו, במדרגה העליונה, הוא בעצם השלכה של האופן בו המלך רואה אותו – איך הוא בטל מבחינת המלך, ולא איך שהוא בטל בנוכחות המלך. זה ודאי "אחליפו דוכתייהו" – הבטול שלו הוא שהבטול שלו בעיני המלך נכנס בו. אם נרצה נשיאת הפכים אחרי זה – התוספת החשובה שלנו להתכללות

יט ראה קומי אורי מאמר "הזמן לפצח את האגוד".

כ קהלת ז, כט.

כא ביאור ב (עמ' כ).

כב חנה אריאל כי תשא נב, א.

המשך בעמ' 43

כג ילקוט שמעוני בראשית רמז כא.

כד בראשית ג, יב.

אברהם התחיל להאיר

חנוכה: הארת אברהם מראשית ועד אחרית התקון

להברא ב-כה אלול^ט, והרי אברהם אבינו בא לתקן את אדם הראשון^י. שייכות זו מתבטאת בנקודות עיקריות רבות בחג החנוכה: עצם ענינו של חנוכה, התנועה של "פרסומי ניסא"^{יא} ברשות הרבים, שייך במובהק לאברהם אבינו שפרסם את אלקותו יתברך לכל באי עולם.

"מסרת רבים ביד מעטים" נתקיים לראשונה באברהם אבינו במלחמת המלכים^{יב}. והנה, לאחר נצחונו במלחמה זו זכה אברהם אבינו גם למלכות^{יג} וגם לכהונה^{יד} וממילא הוא השרש לחבור הכהונה והמלכות^{טו} אצל מלכי בית חשמונאי (ואף שלדורות, לאחר שכתרי הכהונה והמלכות נתחלקו בתוך יחוס עם ישראל, יש בכך חסרון^{טז}, הרי אברהם אבינו כלל

ט ראה בת עין הנ"ל הערה ד (וכן כתב גם בתפארת שמואל חנוכה אותיות ו, מא, מג).

י בראשית רבה יד, ו. בפרט, מבין שלשת האבות, מתקן אברהם אבינו את הממד של עבודה זרה בחטא אדם הראשון (זהר ח"ג קיג, ב; נתבאר גם בשיעור ד' כסלו ש"ז). פרסום האמונה בא-ל אחד וגויור גרים – התוכן העיקרי של עבודת אברהם, כדלקמן בפנים – הם-הם התיקון לעבודה זרה, כפשוטו. יא שבת כג, ב.

יב בת עין דרושי חנוכה ד"ה "איתא בגמרא שאמרו היונים". וראה רמב"ן לבראשית יד, א שמלחמה זו היא השרש והסימן לכל מלחמות ישראל עד ביאת משיח.

יג תנחומא לך לך יג. במדבר רבה טו, יד (ובכ"ד). הובא ברש"י לבראשית יד, יז.

יד ראה נדרים כב, ב.

טו וראה בראשית רבה נה, ו: "אברהם אמר הנני לכהונה הנני למלכות זכה לכהונה וזכה למלכות זכה לכהונה (תהלים קי) נשבע ה' ויאח ינחם אתה כהן לעולם למלכות נשיא אלהים אתה". יש להעיר כי בסדר הדברים קדמה מלכות אברהם (בראשית יד, כ"ל הערה יד) לכהונה אותה קבל ממלכי צדק (בפסוק יח) – סמוך למלכות כהונה (כשם שפינחס זכה להתכתן בעקבות מסירות נפשן זוהי אברהם – המלך להתכתן – בעקבות מסירות נפשו עבור לוט, ממנו יצא מלך המשיח).

טז ראה בחריפות רמב"ן לבראשית מט, י וכמובא (בשם

החג של אברהם אבינו

"והארץ היתה תהו ובהו וחשך... ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור"^א. מחשך העולם האיר אורו של אברהם אבינו^ב, "אברהם התחיל להאיר"^ג, והאור חוזר ומאיר מתוך חשך ימי החורף בכל שנה בחג החנוכה^ד (חג של חנוך והתחלה, כשמו). השייכות בין אברהם אבינו לחנוכה רמוזה במאמרו-נבואתו^ה בעקדה "ואני והנער נלכה עד כה"^ו, עד הארת כה כסלו^ז, והיא מתחילה מבריאת 'עולמו' של אברהם אבינו, שנולד בראש חדש טבת^ח, ב-כה כסלו (כפי שעולמו של אדם הראשון, שנברא בראש חדש תשרי, החל

נקודה מעובדת משיעור אור לז"ך כסלו ע"ז. נרשם על ידי איתיאל גלעד.

א בראשית א, ב-ג.

ב בראשית רבה ב, ג: "אמר הקדוש ברוך הוא עד מתי יהא העולם מתנהג באפילה תבא האורה ויאמר אלהים יהי אור זה אברהם הה"ד (ישעיה מא) מי העיר ממזרח צדק וגו' אל תקרא העיר אלא האיר".

ג שמות רבה טו, כו.

ד ראה בת עין דרושי חנוכה ד"ה "הנה ענין החנוכה". לכלול את המאמר יש לציין כי השייכות בין אברהם אבינו לחנוכה מבוארת באריכות בדרושי חנוכה בספר בת עין ושם מקור רבות מהדוגמאות הבאות לקמן (כפי שיצויין).

ה ראה תנחומא וירא כג (הובא ברש"י עה"פ).

ו בראשית כב, ה.

ז מאור עינים פרשת מקץ דרוש לחנוכה ד"ה "זמן שיעור הדלקת נר חנוכה". הובא בשמו ("המגיד") בבת עין הנ"ל הערה ד. רומז: כה **כסלו** בגימטריא מצוה, והיינו "נר מצוה" דקאי בפרט על נר חנוכה.

ח ביאור דן ידיו לספר קרנים מאמרו בשם ספרי המקובלים (הובא בשמו בכ"ד וביניהם סדר הדורות ב' קכ"ג; ראה בניחו ל"ה י, ב שהביא מביאור מעשה אליעזר לספר קרנים ישוב לדבר עם דעת רבי יהושע שם שבניסן נולדו האבות, ובאמרי אמת פרשת מקץ תרס"ח יישב עם דעת רבי אליעזר שבתשרי נולד ונפטר אברהם שהיינו בחינת הדלקת הנרות ואילו טבת היינו בחינת הטבת הנרות).

את כל עם ישראל העתיד לצאת ממנו בגדר 'נקודה', והרמז: **מלך-כהן** בגימטריא **נקודה**).
זמן ההדלקה, "משתשקע החמה"¹¹, רומז להכרת אברהם אבינו את בוראו לאחר שראה את שקיעת החמה והבין שלא היא השולטת בעולם¹². וכן, זמן בין השמשות – "משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק" – הוא הוא זמן ברית בין הבתרים¹³ (האירוע העיקרי בתורה שקורה בין השמשות), הברית העיקרית בה הובטחה לאברהם אבינו ארץ ישראל (והובטחה ההארה מתוך חשך הגלות העתידה): "ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו"¹⁴, "ויהי השמש באה ועלטה היה והנה תנור עשן ולפיד אש..."¹⁵.

מקום ההדלקה, "על פתח ביתו מבחוץ"¹⁶, שיין לאברהם אבינו היושב "פתח האהל"¹⁷ – "פתח עיניים"¹⁸, "פתחו של אברהם אבינו, מקום

המספר העל-טבעי של חנוכה – שמונה – רמזו בשם **אברהם** העולה **ח** פעמים **א-ל**, בסוד "חסד אל כל היום"¹⁹, הארת מדת "חסד לאברהם"²⁰ בכל יום משמונת ימי החנוכה, ומדת **החסד** עצמה היא **ח** ועוד **ח** ברבוע (**סד**)²¹.

כה סוטה י, א (הואב בשינוי לשון ברש"י עה"פ).

כו פתח האהל = תענוג (חיה-חדוה ברבוע) ר"ת פה ועוד 444, מקדש, יב פע' יחידה. והוא ישב פתח האהל לאחר ברית מילה וקבלת שם אברהם, בר-רב אמה (להיות אב המון גוים). חסד [ל]אברהם – ח אותיות = 320 = ח פע' ח פע' ה (המתקת ה פע' דין, ח ברבוע, סד של חסד). במספר קדמי = 1260 (יהלם [מילה, פה] יהודי – כל יהודי = יהלם) = 7.2 (עשירית חסד, מלכות-התגלות שבחסד) פע' 175, חיי אברהם.

כז ש"ע או"ח תרעא, ו (עפי"ב"ק סב, ב).

כח בת עין דרושי חנוכה ד"ה "הנה מציונו כמה מצות בתורה". כט עפי"ת יהלים לו, יב: "אל תבואו רגל גאווה" (כאשר הגאווה יוצאת מה-ג של רגל, כנודע בביטויים רבים בתנ"ך). ורמז: **רגל גאווה** בגימטריא **אברהם** המתקן זאת (והופך את ה-**רג** של "רגל גאווה" ל-**גר** המתגיייר), כמבואר בפנים.

ל בראשית יח, כז.

לא בת עין דרושי חנוכה ד"ה "איתא בגמרא לעולם ילמוד אדם".

לב תהלים נב, ג.

לג מיכה ז, כ.

לד ביחס בין חנוכה ופורים, שני חגי "פרסומי ניסא" שתקנו חכמים, הרי בפורים "ורבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם" (אסתר ח, יז; וכן מופיע "פחד מרדכי"), בעוד בחנוכה העיקר הוא אור החסד וההתקרבות מתוך משיכה-התאהבות ב"אברהם אהבי" (ישעיה מא, ח; וראה בת עין בת עין הנ"ל הערה יג שבגלות נפגמת מדת היראה-הפחד אך מדת האהבה-החסד נותרת בטוהרה). לכן יש לומר שבעוד היהודי שר פורים ("מרדכי היהודי" שמפחדו "ורבים מעמי הארץ מתיהדים") "זה הכופר בעבודה זרה" (מגלה יג, א) – בקיום הדבר השני של עשרת הדברות, "לא יהיה

חידושי הרי"מ ובשם החתם סופר) שרבינו הקדוש לא הכליל את חנוכה במשנה בפירוש משום שבני חשמונאי, שזכו לכתר כהונה, נטלו לעצמם גם את כתר המלכות שניתן לשבט יהודה (ממנו בא רבי). וראה במדרש הנ"ל בהערה הקודמת שכאשר רצה משה רבינו להדמות בכך לאברהם אבינו נאמר לו "אל תתהדר לפני מלך ובמקום גדלים אל תעמד" (משלי כה, ו). ויש לדרוש כי "אל תתהדר" (שנאמר למשה, בניגוד לאברהם) רומז לסוד המלך הדר, ההופך את התהו לתיקון, כדלקמן בפנים בענין חנוכה, ו"ובמקום גדלים" (שנאמר למשה, בניגוד לאברהם) רומז למקום כהנים גדולים, מקומו של אברהם שהוא "האדם הגדול בענקים" (וחיי שרה אשתו מתחלקים ל-**מלך גדל** שנים – **מלך** עד לידת יצחק ועוד **גדל** שנים לאחריה).

יז ראה מפענח צפונות פרק תשיעי (והוא בסוד תיקון עולם התהו, עולם הנקודים, כדלקמן בפנים).

יח שבת כא, ב.

יט זחר ח"א פו, א. בת עין הנ"ל הערה יג.

כ סוד הבינים (בין השמשות ועד"ז בין הבתרים) הוא בסוד "קרן זוית" המגלה את האין האלקי – "אין מזל לישראל" (בעש"ט עה"ת לך לך כו עפי"ש שבת קנו, א) – הנושא ומחבר הפכים, עיקר הסוד של חכמת-תורה ישראל בו כפרו היוונים (ראה באריכות בספר הנרות הללו מאמר "עזות דקדושה") ואכמ"ל.

כא בראשית טו, יב. וראה בת עין שם "רגל אלא דתרמודא", עליה נאמר "עד שתכלה רגל מן השוק" (שבת כא, ב), רומזת לתרדמת הגלות, "ותרדמה נפלה על אברם".

כב שם פסוק יז.

כג בראשית יח, א.

כד שם לח, יד.

עולם היצירה¹⁶, בסוד "לשבת יצרה").

תכלית תיקון עולם התהו היא הכנסת ה"אורות דתהו" ב"כלים דתיקון"¹⁷ – הכנסת ניצוצות "המון גוים" תחת כנפי השכינה, באהלו של אברהם אבינו. וכך, כל ענינו של חנוכה הוא הכנסת אורות אדירים דתהו בכלים דתיקון: מסירות הנפש של עם ישראל על התורה בכלל וגבורת החשמונאים להלחם בפרט הן בגדר אורות דתהו והביטוי שלהן לדורות בגדרי ההלכה של חג החנוכה הוא הכניסה לכלים דתיקון. בפנימיות מוסבר¹⁸ שכל התהליך של "מסרת גבורים ביד חלשים וכו'" הוא מסירת-כניסת האורות דתהו של הגבורים-הרבים-הטמאים-רשעים-זדים בכלים דתיקון של בני ישראל. אצל כל חשמונאי (אותיות משיח נאו) התבטא התהו בהיותו **גבור** (בסוד החום של נרות חנוכה) והתיקון בהיותו **צדיק** (בסוד האור של נרות חנוכה) – **חשמונאי** בגימטריא **צדיק-גבור**¹⁹. כך גם המשכת אור התהו של שמונה ימים – מספר שלמעלה מהטבע – בכלים דתיקון של "נר מצוה"²⁰ המתקיים לדורות. ראשית התיקון היא סוד המלך השמיני, המלך הדר²¹, המתבטא בחנוכה בכך שכלל ישראל נוהגים כ"מהדרין מן המהדרין"²².

"נעוץ סופן בתחלתן" – משימת הגיור של דורנו

הנה, הגרים שגיירו אברהם ושרה בדורם

מג ע"ה של"ט פ"א (מ"ב) ובכ"ד.

מד כהוראת הרבי מליובאוויטש בכ"ח ניסן תשנ"א, כאשר מסר לנו את העבודה של הבאת משיח צדקנו על ידי "ענינים שהם באופן של אורות דתהו אבל בכלים דתיקון".

מה ראה באורך בספר הנרות הללו מאמר "נצחתי גם ירשתי".
מו ראה באורך בספר הנרות הללו מאמר "על צדיקים וגבורים".

מז משלי, כג.

מח בראשית, לו, לט.

מט שו"ע או"ח תרעא, ב בהגהת הרמ"א. ראה לקו"ש ח"א שיחת מקץ-חנוכה סעיף טו ואילך.

אורות דתהו בכלים דתיקון

בעומק, ענינו של חנוכה, בו מאירה הארת אברהם אבינו, הוא שלמות תקון עולם התהו²³ (**טבת**, בו נולד אברהם אבינו, בגימטריא **תהו**). אברהם אבינו הוא המסיים את "שני אלפים תהו" ומתחיל את "שני אלפים תורה"²⁴. כל עבודת אברהם אבינו, "אב המון גוים"²⁵, בגיור גרים²⁶ (שהוא עומק מצות הכנסת אורחים²⁷), להכניס את האורחים-הגוים לגבול הקדושה), היא-היא תיקון הניצוצות שנפלו בעולם התהו וקיום היעוד של "לא תהו בראה לשבת יצרה"²⁸ (כאשר בטרם נתגיירו הגרים הריהם 'מחוץ לשוב', שהרי הם אסורים בישיבת ארץ ישראל, ולאחר גיורם²⁹ הם מוזמנים להכנס לארץ ישראל, "ארץ נושבת"³⁰ – בנשמות דעולם התקון, שהוא עולם הישוב – מדרגת

לך אלהים אחרים על פני" (שמות כ, ג) – הרי שהיהודי של חנוכה (סוד יהודית, גיבורת הנס יפת התאר ומעוררת האהבה, היודעת בשעת הצורך למי יש לחתוך את הראש...) הוא זה המודה בדבר הראשון, "אנכי הוי' אלהיר" (שם פסוק ב).

לה בת עין הנ"ל הערה ד באריכות. ורמז: **תקון עולם התהו** עולה "**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**" (וראה לקמן הערה נט).

לו ע"ז ט, א.

לו בראשית יז, ה. שם זה ניתן לו עם ברית המילה, כאשר דווקא ההבדלה שלו מהאומות בברית המילה (עצם ה"מל" של ההבדלה, כנודע ממורנו הבעל שם טוב), היא המאפשרת לו להאיר להם ולהכניס אותם לגבולו, גבול הקדושה, ולהגיע להמתקה אמיתית (על אותה מילה, מצות אברהם, גזרו היוונים – וראה בת עין הנ"ל הערה יג, ושם מובאר כיצד כל המצות שגזרו עליהן היוונים שייכות לפרט לאברהם אבינו).

לח בראשית רבה לט, יד (ובכ"ד).

לט בת עין הנ"ל הערה ד. וכמפורש במדרש (בראשית רבה מט, ד ובכ"ד) כיצד דרך הכנסת אורחים הקריא אברהם את שם ה' בפי כל.

מ ישעיה מה, יח. ורמז: **חנוכה** מתקן את ה**תהו** ומשלימו ל"**פרו רובו**" (בראשית א, ח), תוכן הענין של "לא תהו בראה לשבת יצרה" (ויבמות סב, א).

מא כאשר גר תושב מותר בישיבת ארץ ישראל, אך רק בגר צדק יש ישוב הארץ לגמרי באשר הוא מקיים בישיבתו מצות ישוב ארץ ישראל (כשיטת הרמב"ן המונה מצוה זו בין **תריג** מצוות).

מב שמות טז, לה.

ויש נכונות לקבל את האור האמת¹².

כך, "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"¹³ (ולא באמצען¹⁴) – דווקא בדור האחרון, דור הגאולה, יש לחזור לאורות דתהו של "האדם הגדול בענקים"¹⁵, לעבודתו של אברהם אבינו (שהחלה לחזור בעבודת מורנו הבעל שם טוב ש"התחיל להאיר" ולו נאמר מפי משיח שיבוא "לכשיפוצו מעינותיך חוצה"¹⁶), לפרסם אלקות בעולם כולו ולהכניס אורחים-גרים¹⁷ לעם ישראל. היום הגיור, משימתו העיקרית של היהודי הראשון, צריך לחזור ולהיות המשימה העיקרית של עם ישראל כולו¹⁸, להגיע לקיום היעוד של "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"¹⁹ – "ה" שהוא 'אלהינו' עתה, ולא אלהי העובדי כוכבים, הוא עתיד להיות 'ה' אחד', שנאמר 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה'", ונאמר 'ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד'²⁰.

לא נתקיימו לדורות²¹ ובגלוי לא נתקיים היעוד של "אב המון גוים". לאחר מכן, בדורות הבאים, נצטמצמה עבודת הגיור – בתחלה עסק עם ישראל (החל מיעקב אבינו) בעיקר בבנין הפנימי-המשפחתי שלו ובחשכת הגלות מחמת פחד הגוים לא עסקו כמעט בכלל בהפצת אור התורה לעולם כולו. אור החנוכה נגנז²² בבחינת "ובשעת הסכנה [לפרסם אלקות ולגייר גרים] מניחה על שלחנו ודיו"²³. אכן, בימינו אלה חלפה שעת הסכנה ושוב ניתן להאיר את האור החוצה (וגם אצל החסידים, שממשיכים להדליק את אור החנוכה בבית פנימה, חידש הרבי מליובאוויטש הדלקות פומביות ברחובה של עיר, במנורות חנוכה ענקיות לעיני העמים כולם²⁴ ואפילו בהשתתפות נכבדי הגוים באופן המדגיש בגלוי את גאון יעקב) כשגם אצל הגוים כולם ידה קרנן של דתות השקר

נג וראה שיחת פרשת "וישלח" תשנ"ב כי בדורנו גם עשו מוכן כבר לגאולה.

נד ספר יצירה פ"א מ"ז.

נה ראה אמרי בינה שער ק"ש כ, א. תורת חיים בראשית יט, ג; כא, ב.

נו יהושע יד, טו. בראשית רבה יד, ו. "האדם הגדול בענקים" הוא הגדול במעניקים, כאדון המעניק לעבדו (ביחס לכל אומות העולם, בהם נאמר "והיו מלכים אמנך ושרותיהם מיניקתיך וגו'") – הענקה בריבוי בכמות ובאיכות של אור תורה.

נז אגרת הבעש"ט שנדפסה בריש כתר שם טוב.

נח הערך הממוצע של **אורח-גר** הוא **הדר**, סוד המלך הדר (ראשית עולם התיקון, כ"ל בפנים), כאשר כל גר חוזר (הדר בארמית) לעם ישראל אליו הוא שייך מעיקרו, כנודע בביאור לשון חז"ל "גר שנתגייר" (ולא 'גוי שנתגייר').

נט וכפי שנתבאר בענין המהפכה הרביעית – הפצת התורה לאומות העולם – החל מ"ד טבת תשע"ה.

ס דברים ו, ד. כידוע, החיד"א הורה גם לגוי לומר בכל יום את פסוק היחוד של קריאת שמע, מעין גילוי היעוד העתידי (וראה לעיל הערה לב).

סא רש"י עה"פ.

נ גיורי אברהם, הרוצה לקרב את כולם (כמאמרו "לו ישמעאל יחיה לפניך") הם בסוד ההכנעה, כשרצונו להיטיב לכל ולקרב את הכל הוא מתוך תחושת "ואנכי עפר ואפר" (וראה לקו"ת נשא כ, א ובכ"ד); גיורי שרה – החופפת את שערו של אברהם ומקפידה לשלח את מי שאינו מתאים (כמאמר "גרש את האמה הזאת ואת בנה") – הם בסוד ההבדלה; אכן, הגוים שיכולים להתקיים הם רק גיורי ההמתקה הבאים בדורנו, דור הגאולה (ובמדה מסוימת חוזרים לדרך הגיור של אברהם – שאינו מברר ומנפה את הגרים, כפי שעושה נעמי בהבדלה בין רות לערפה, אלא מפיץ אור לעולם כולו וסומך על מי שיתקרב כי הדר מעיד על זיקה פנימית ואמתית לעם ישראל ועל בשלות להתקרב לתורת ישראל, ודוק.

נא בסוד "אור הגנוז" דמעשה בראשית – "וירא אלהים את האור כי טוב" (בראשית א, ד) לגנוז (חגיגה יב, א; הובא ברש"י עה"פ) – והיינו "נעוץ סופן בתחלתן" מ"יום אחד" דמעשה בראשית עד לעתיד לבוא (וכדלקמן בפנים בענין "נעוץ סופן בתחלתן" ולא באמצען). ורמז: **אור הגנוז נר חנכה** בגימטריא **תורה** (כנודע בספה"ק כי האור נגנז בתורה).

נב ראה שיחת נר ששי דחנוכה תשמ"ז.

רגישות יוסף לממד הזמן

מעין גנים - 'נקודה חסידית' לפרשת השבוע

בן פורת יוסף – הכח לפתור חלומות

בפרשתנו – מתיחד בכח נוסף. כשמתבוננים, מוצאים קו משותף בין החלומות שפטר יוסף, ודרך אחת בפתרוננו לחלומות אלו. בארבעת החלומות להם נדרש יוסף מציין החולם מספר שהופיע בחלום – שלשה שריגים, שלשה סלי ח'י, שבע פרות, שבע שיבולים – ובכל פעם יוסף מפרש את החפצים המנויים כיחידות זמן. מספר הוא הפשטת החפצים שבחלום – הפשטה מפרטי החפצים והתיחסות רק למהות המספרית שלהם – והמעבר מהחפצים הגשמיים לעיסוק בממד הזמן הוא הפשטה נוספת. ראשית הברקת יוסף בפתרון חלומות היא הפשטה לממד הזמן, ורק אז הוא נגש לפתור את המסר הממוקד שבחלום – גילוי האירוע שעתיד להתרחש בזמן האמור. מן הסתם, כשיוסף פותר חלום הוא מתפקד גם כבלשן ופסיכולוג העוקב אחר סמלי החלום ומשמעותם המפורטת, אך עיקר חידושו הוא הפשטת מושגי החלום. רק לאחר הפשטה הראשונית – המתעלמת מהחפצים הפרטיים – מלביש יוסף את החלום במשמעות העולה מהפרטים. כך גובר יוסף על חרטומי פרעה, שבפתרונותיהם פונים ישר להלבשת החפצים בחלום כחפצים במציאות, תוך הגשמת ממד המספר שבחלום והפיכתו

פרשתנו פותחת בישועת יוסף מכלאו בזכות פתרון חלום פרעה. על יוסף נאמר "בן פֹּרֵת יוֹסֵף" ובקבלה² מבואר כי "פורת" רומז לכשרון של יוסף להיות פותר חלומות. בחסידות³ מוסבר שהבנת מסר בחלום בעייתית משום שהאותיות והמלים של המסר התפזרו והסדר שלהם התערבב. פותר חלומות צריך כשרון ללקט את הרמזים והאותיות הפזורים בחלום ובסמליו, ולשמש כתופר⁴ המאחה אותם בסדר הנכון – כמביעים מסר שלם ומובן.

לכן, הדרך העיקרית בחז"ל⁵ לפתרון חלומות ולפענוח הסמלים שבהם תלויה בידיעת השפה, המאפשרת להבין את החפצים או השמות בחלום כרומזים לתכנים בעלי משמעות לשונית קרובה מבחינת משמעות או צליל, תכנים המתקשרים אסוציאטיבית לחפצים שהופיעו בחלום. איסוף רמזי לשון מאפשר לתפור מחדש את המסר שהתפזר.

אמנם, כשרונו של יוסף לפתור חלומות – המתבטא בסוף פרשת וישב בפתרון חלום שר המשקים ושר האופים, ומתגלה שוב

שיעור בסמינר חנוכה ה'תשנ"ו. נרשם ע"י איתאל גלעד.

א בראשית מט, כב.

ב שער הפסוקים וישב.

ג ראה תו"ח בראשית ח"ב ד"ה "בן פורת יוסף" (ובכ"ד).

ד תו"א וישב ד"ה "שיר המעלות" (וראה קהלת יעקב ערך 'חבו').

ה ראה באריכות בפרק "הרואה" (פ"ט) במסכת ברכות.

ו לכן מצוינת בחז"ל בפירוש שליטת יוסף בשבעים לשון (סוטה לו, ב). רבי אברהם אבולעפיא זצ"ל מלמד (בספרו גט השמות) שבידיעת שבעים לשון תלויה יכולת לפענח מסרים בשלמות: רק למעט מבוין צירופי האותיות האפשריים בלשון הקדש יש משמעות ידועה, ומשמעותם של צירופים רבים נמצאת בגלות בלשונות זרות (כשרק המשיח יברר בשלמות את פשר כל צירוף).

המדור מוקדש לזכות:

לעילוי נשמת יהודה אריה לייב בן ישראל זאב וויטלסקי - ב' טבת תשס"ב

– או שהעולם הגשמי יפסיק להתקיים ככזה ויבטל באור האלקי, או שהאור ישתעבד למציאות ובכך יתנתק ממקורו האלקי ויחדל למלא את תפקידו. לכן האור נמצא כל הזמן בתנועה של "רצוא ושוב"^ט – הוא מאיר ומחיה את העולם ברגע אחד, ובמשנהו הוא מסתלק חזרה למקורו. ה"דופק" הזה, המזרים חיים אלקיים לעולם פעימה אחר פעימה יוצר את ממד הזמן – כל פעימה של אור אלקי היא יחידת זמן. לכן הזמן הוא המחבר ומקשר את הנפש למקום – הוא המאפשר ליצוק משמעות אלקית לפנימיות המקום בלי ויתור על ה'נפש' ובלו לבטל את מציאות ה'עולם'.

כך גם בפתרון החלומות משמש הזמן כחוט מקשר בין המסר התוכני (או אף האלקי) לבין החפצים הגשמיים המופיעים בחלום. ללא גילוי ממד הזמן לא ניתן לחדור לפנימיות המקום הגשמי ולהליש את האור-המסר בפרטי החלום.

שני ממדים בזמן

אם הזמן הוא ממוצע בין התוכן האלקי ובין המציאות הגשמית יש לגלות בו עצמו שני ממדים – בכל ממוצע בין שני דברים יש חלק קרוב לצד זה ונאחז בו ויש חלק קרוב יותר לצד השני ונאחז בו, וגם כאן יש למצוא בזמן ממד קרוב למציאות הגשמית המתהווה וממד קרוב יותר לאור האלקי הנצחי.

לעיל הוזכר שמציאות מתוקנת מתאפינת בתוספת ממד הזמן (שכפי שהובן אחר כך, הוא גם המאפשר את השראת האור האלקי בממדי המקום), והנה, בלשון הקבלה, **זמן** היא מלה הכוללת את שני הכחות האלקיים המרכיבים כל מציאות מתוקנת: שם **מה** ושם

למנין גרידא, 'המשועבד' לחפצים הגשמיים אותם הוא מונה. ההלבשה במסר מפורט בלי ההפשטה הקודמת לה אינה מאפשרת למצוא חוט מנחה אחיד **שיתפור** את כל פרטי החלום ו**יפתור** את המסר הצפון בו. רגישותו של יוסף לממד הזמן, המופשט מכל פרטי החלום ופרטי המציאות, מאפשרת לו למצוא בו את המפתח הפנימי לפתרון החלום.

הזמן – פנימיות המקום

מה פשר הרגישות המיוחדת של יוסף הצדיק לממד הזמן? יוסף יודע שכל מציאות שלמה ומתוקנת מורכבת מארבעה ממדים – שלשת ממדי המקום (אורך-רוחב-עומק) וממד הזמן – כשממד הזמן מתלבש כח הפנימי בשלשת ממדי המקום. בפשטות, ממד הזמן פועל את כל השינויים בממד המקום – כל שינוי במציאות מתאפשר רק לאורך ציר הזמן (בעוד המקום עצמו – ללא זמן – הוא דומם, חסר זרימה ולכן חסר שינוי).

בספר יצירה^ז נוסף ממד חמישי והמציאות מתחלקת לשלשה רבדים: 'עולם' (מציאות המקום הגשמי, שממדיו הם מעלה-מטה, צפון-דרום, מזרח-מערב) 'שנה' (ממד הזמן הנע על ציר עבר-עתיד) ו'נפש' (ממד האלקות המחיה את המציאות ויוצק בה משמעות נשמתית ערכית, הנע על ציר טוב-רע). לפי זה, ממד הזמן הוא ממוצע בין גשמיות העולם לממד האלקי שבו. כיצד?

בחסידות^ח מוסבר שהאלקות המחיה את העולם – ה'נפש' – אינה יכולה להתחבר ולשרת במציאות הגשמית ('העולם') בשל הריחוק המהותי שביניהם. נוכחות קבועה ויציבה של האור האלקי תגרום לאחד מהשנים

ז פ"א מ"ה (וראה פ"ג משניות ג-ו).

ח לקו"ת פרשת חקת ד"ה "על כן יאמרו המושלים" (במדבר טז, ד – טה, א).

ט יחזקאל א, יד.

י משנת חסידים מסכת ליל יו"ט פ"ב מ"ג.

מאוחד יותר). לעומתם, החלומות בהם הופיעו שבע שנים התיחסו לגורל הטוב או הרע של הכלל – גורל המציאות שמחוץ לחולם עצמו (ומשום כך אלו שבע שנים שונות – בכלל אין קיום לטוב ולרע במקביל, ותוכן הזמן בממד הרגש מדוד וקבוע יותר ואינו יכול לשאת שני הפכים יחד).

בעומק, היום והשנה הם שני ממדי הזמן המורכבים זה עם זה – כשהיום, הפנימי, הוא הזכר המשפיע (ולכן הוא קרוי בלשון זכר, ודימויי בחלומות הם סלים ושריגים, בלשון זכר) והשנה, החיצונית יותר, היא הנקבה המקבלת (ולכן היא קרויה בלשון נקבה, ודימויי בחלומות הם פרות ושיבולים, בלשון נקבה). על היום נאמר "ויקרא אלהים לאור יום"^א, וזהו ממד האור האלקי הבהיר והנצחי המופיע ב'שכל של הזמן' – זהו המסר האלקי הנצחי המועבר למציאות. שנה היא התקופה הארוכה בה מתחולל שינוי המציאות – ה'מדות של הזמן' בכחן מועבר המסר למציאות ופועל בה. שינוי זה מתחולל בדרך כלל בחשך, משום שכל עוד התהליך בעיצומו המטרה והמסר האלקי שבו אינם גלויים למתבונן^ב.

א יא בראשית א, ה.

ב שני ממדי הזמן כלולים במעשה בראשית בו שבעה (המספר של ממד השנה) ימים. כל מעשה בראשית כלול ביומיים הראשונים (בהם נשלם סדר ההתהוות אור-מים-רקיע – ראה זר ח"ב קסז, א) – "יום אחד" הוא שרש ה'יום' ו"יום שני" שרש השנה.

בן (היינו ממד האדם שבמציאות וממד הבהמה שבה). לענינו, ממד הזמן כולל בתוכו גם את האור האלקי העליון, אור המהות הנצחית – שם מה – וגם את האור האלקי הטמון בתוך המציאות הגשמית (האור שאף עבר משברים והתרחק מאור פני ה') – שם בן. שני כחות אלו הם שני הממדים שבתוך הזמן.

שלשה ימים ושבע שנים

שני ממדי הזמן מובנים ומומחשים יותר כשמעמיקים בחלומות ובפתרון יוסף להם: בפרשת וישב שני חלומות בהם חוזר המספר 3, ויוסף מפענח אותו כשלשה ימים, ואילו בפרשתנו שני חלומות בהם חוזר המספר 7, ויוסף מפענח אותו כשבע שנים. מהו ההגיון הפנימי בכך? 3 ו-7 רומזים לחלוקת עשר הספירות ל-ג ראשונות, כחות השכל, ול-ז תחתונות, מדות הלב. ג כחות השכל הם פנימיים יותר, בהם מתגלה לאדם בינו לבין עצמו תוכן רוחני פנימי – תוכן בהיר וחד-משמעי. לעומת זאת, ז מדות הלב נמוכות יותר, הן מתיחסות למה ולמי שנמצא מחוץ לאדם, ומוודדות את היחס למציאות משתנה ומורכבת. כך, החלומות בהם הופיעו שלשה ימים התיחסו לגורל אישי טוב או רע – גורל הנוגע לאדם בינו לבין עצמו (ומשום כך שלשת הימים בהם מתחולל גם טוב וגם רע הם אותם ימים – גורלות אישיים מתקיימים במקביל, ובממד השכל תוכנו של הזמן, הטוב והרע,

טעם מצוה – מקץ – דברי חלומות

חלומות בהלכה^ט: גילוי נסתרות, נידוי בחלום, נדר ושבעה בחלום.

בגילוי נסתרות: בדרך כלל לא מתחשבים בחלום להלכה, כמ"ש בגמרא^י "הרי שהיה מצטער על מעות שהניח לו אביו ובא בעל החלום ואמר לו כך וכך הן, במקום פלוני הן, של מעשר שני הן – זה היה מעשה ואמרו דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין [ויכול להשתמש במעות]". אמנם בירושלמי יש דעה שצריך לחשוש לדברי חלומות, וכן יש דעה בפוסקים שבענייני איסור והיתר (ולא ממונות) צריך לחשוש^{יא}. בנוסף, יש תחום שלם של דברי תורה שהתגלו לגדולי ישראל בחלומות ובשאלת חלום, בראשונים יש הרבה דוגמאות שהתחשבו בזה להלכה, אך הנטייה בפוסקים האחרונים היא שאין להתחשב בזה^{יב}.

בנידוי: מבואר בגמרא^{יג} ונפסק להלכה^{יד} שמי שנידוהו בחלום צריך התרה, שיש לחשוש שנידוהו משמים, ואפילו אם ראה בחלום שהתירו לו צריך התרה כיון שיש לחשוש שהתרה היא מהדברים הבטלים שבחלום. ואפילו אם אחרים חלמו עליו שהוא מנודה צריך התרה, ויש אומרים שאפילו אם גוי^{טו}.

בנדר ושבעה: נחלקו הפוסקים במי שנדר או נשבע בחלום, לדעת הרא"ש^{טז} אין צריך

"וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתִּים יָמִים וַיִּפְרָעָה חַלְמֵי וְהָיָה עֲמִד עַל הַיָּאָר", חלומות פרעה מסיימים סדרת חלומות: חלומות יעקב בבית אל ובבית לבן, חלומות של יוסף, חלומות שר המשקים ושר האופים.

בתנ"ך בכלל החלומות תופסים מקום רציני: יש בהם גילוי העתיד והנסתר, כמו החלומות בספר בראשית ובספר דניאל, והם קשורים לנבואה, "אם יהיה נביאכם... בחלום אדבר בו"^{יז}, "ונבאו בניכם ובנותיכם וקניכם חלמות יחלמונן"^{יח}. בדברי חז"ל מתברר שהיחס לחלומות מורכב: מצד אחד "דברי חלומות לא מעלים ולא מורידים"^{יט} ומאידך "חלום אחד משישים בנבואה"^כ, וכן מחלקים בגמרא^{כא} בין חלום שעל ידי מלאך שעליו נאמר "בחלום אדבר בו" לחלום על ידי שד שעליו נאמר "וחלומות השוא ידברו"^{כב} (שד היינו כח המדמה שאינו מבורר), וכן בחלום עצמו "אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים"^{כג}. ובלשון ימינו: יש תיאוריה שלמה של פירוש חלומות המשקפים את ה"תת מודע" של האדם, אבל החלומות הטובים הם אלו שבאים מלמעלה ומשקפים את ה"על מודע" של האדם.

שלשה ענייני חלומות בהלכה

בשלשה תחומים עיקריים נזכרים דברי

ט בכל הבא לקמן ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך דברי חלומות וערך הטבת חלום.

י מעשר שני פ"ד ה"ו, עיי"ש במפרשים.

יא העמק שאלה שאילתא כט אות טו בדעת התשב"ץ.

יב ראה אנצ"ת שם הערות 48-51. וכן ראוי להזכיר את הספר "דברי חלומות" של רבי צדוק הכהן מלובלין.

יג רמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ז הי"ב. טור וש"ע ע"י ד' שלד, לה.

יד אנצ"ת שם הערות 59-66.

טו שו"ת הרא"ש כלל ח סי' יא.

א נרשם ע"י יוסף פלאי.

במדבר יב, ו.

ב יואל ג, א.

ג סנהדרין ל, א.

ד ברכות נז, ב.

ה ברכות נה, ב.

ו זכריה י, ב.

ז ראה דברי הרמב"ם מו"נ ח"ג פמ"ו על פולחן השדים, מובא ומבואר בספר עץ פרי במאמר מצות כיסוי הדם.

ח נדרים ח, א-ב.

בנדר ושבועה יש הבדלה. כל הענין של נדר ושבועה הוא הבדלה, לאסור על עצמו דברים מסוימים. בנידון שלנו, זו דרגה אמצעית-ממוצעת ויש בה משני הצדדים, ומכאן המחלוקת האם צריך להתחשב בחלום (כהכנעה) או לא (כהמתקה), כמו בהרבה מקומות שהמחלוקת היא בגדר הממוצע. לדעת הרא"ש מסבירים לאדם שיש להבדיל בין צדדי האישיות שלוקחים אחריות בזמן ערנות ("פיו ולבו") לעולם הדמיון שבחלום, אך לדעת הרשב"א עדיין יש כאן צד של הכנעה שיש להתחשב בו. דעת הרדב"ז שלדבר מצוה צריך לקיים יוצרת את ההבדלה הנכונה: מה ששייך לקדושה צריך לקבל (קדש היינו דבר נבדל) ודברים אחרים אין צריך לקבל.

הטבת חלום

בגמרא נאמר¹⁷ "הרואה חלום ונפשו עגומה... יטיבנו בפני שלשה" ומפורט שם סדר הטבת חלום, וכן הוא בשולחן ערוך¹⁸ (נדפס בסידורים). וכן נאמר בגמרא¹⁹ שמי שראה חלום ולא יודע מה ראה יאמר את הנוסח המתאים בשעת ברכת כהנים, והובא בשולחן ערוך²⁰ ובסידורים. בנוסף, יש דין תענית חלום למי שחלם חלום רע, כמפורש בגמרא²¹ ובפוסקים²². אמנם ההדרכה למעשה בדורותינו היא שאין לשים לב לדברי חלומות כלל²³ (במיוחד כיום שכן המדמה שולט ומבלבל),

שבו ביום ההלוא דרבינו הקדוש מוהר"ב ממזריטש, גם יצא בו תלמידו הגדול רש"ז מלאדי מבית האסורים והיה טובה כללית כידוע, וע' באגרת הקודש של הרב זלה"ה עכ"ל.

כ או"ח סימן רכ. אמנם הרמב"ם השמיט לגמרי את ענין הטבת חלום.

כא או"ח סי' קל.

כב שבת יא, א.

כג שו"ע או"ח סי' רפח.

כד וראה גליון התקשרות 718, מדברי הרבי מליובאוויטש בענין זה.

התרה (שרק בנידוי חוששים שנידוהו משמים אבל מצד האדם הרי "אין כאן לא פה ולא לב"), אך הרשב"א²⁴ כתב שצריך התרה, ושתי הדעות הובאו בשו"ע²⁵. אמנם לדעת הרדב"ז²⁶ אם חלם שנשבע על דבר מצוה גם לרא"ש צריך לקיים דברו שמהשמים מזרזים אותו לקיים המצוה.

הכנעה הבדלה והמתקה

במערכת היחסים זו מתגלה סדר מובהק של "הכנעה, הבדלה, המתקה". בנידוי יש הכנעה – כל הלכות נידוי החמורות מלאות אוירת הכנעה, וכן על האדם להתייחס ברצינות גמורה לחלום ולהכניע עצמו בפני המסר שהגיע אליו. ההכנעה מובלטת בכך שגם אם התיירו לו בחלום אין לסמוך על כך (ולא אומרים "הפה שאסר הוא הפה שהתיר") כי עיקר עבודת האדם היא ההכנעה ואין לסמוך על קולא שאינה מבוררת. מהצד השני, בגילוי נסתרות יש המתקה. החלום לא מאיים כלל אלא האדם שולט בו לגמרי, הוא מנצל את הידיעות הטובות שנמסרו לו (שמצא את הכסף) ולא מחויב להגבלות ש'התערבבו' בחלום. גם גילוי דברי תורה והלכה בחלום הוא באופן של המתקה (ולכן הפוסקים בעלי הנגלה אינם מחויבים להם), ובהקשר זה ראוי להזכיר את מה שהתגלה לרבי יעקב ממרויש בחלום ש"ט בכסלו הוא "יום בשורה"²⁷ ואכן זהו יום של המתקה.

טו שו"ת הרשב"א ח"א סי' תרסח. הובא בר"ן נדרים ח, ב. אמנם לא ברור ברשב"א אם זה נדר ממש, והחת"ס (יו"ד סי' רכב) ביאר שזה מפני שחוששים שנדר בלבו בהיותו ער ולכן ראה זאת בחלום. ועוד פירשו שחוששים שמהשמים מדירים אותו (שו"ת דברי מלכאל ח"ב סי' עב. שיעורי ר' שמואל נדרים).

זי יו"ד ר, ב.

יח שו"ת ח"ד סי' צט. הובא בפתחי תשובה שם סק"ב.

יט שו"ת מן השמים סימן ה. ובהערות הרב מרגליות שם כתב "ועיין בספר משמרת שלום מהה"צ ר"ש פרלוב שכתב ביום י"ט כסלו בריסין ובכמה מקומות אין אומרים בו תחינה ונוהגים בו שמחה, והעיר שם שרבינו לא רשם בשום שאלה התאריך באיזו לילה שאל ואך בזו [והלאה בסי' ט], ונדוע

להיות דוקא בפני שלשה מאוהביו ("המטיבים יהיו ג' האוהבים אותו אפילו הם הדיוטות"⁷), וכן כתבו הפוסקים⁸ שמצוה להמנות עם המטיבים מפני שמשיבים את נפשו (ומקיים בזה מצות גמילות חסד דאורייתא "ואהבת לרעך כמוך"¹⁷), ומותר להיטיב גם בשבת כדין פיקוח נפש הדוחה שבת¹⁷. אם כן, נראה שבהטבת חלום יש סגולה למטיבים, והרמז **הטבת חלום = פרו ורבו**. ומכל מקום מוטב להיות ירא אלקים ולא ירא חלומות...

יש תהליך של 'פיחות' בחשיבות החלומות. בתנ"ך החלומות מאד משמעותיים, במיוחד חלומות המלכים שבהיותם מייצגים את כל העם מהווים ממוצע לקבל מסר משמים עבור כל הממלכה. בחז"ל יש יחס מורכב ומברר בין חלומות שוא לחלומות צודקים. ובפוסקים האחרונים יש נטיה ברורה (הולכת וגוברת) להתעלם מהחלום כגורם משמעותי. זהו תהליך מתורה שבכתב לתורה שבעל פה הנמשכת עד היום. תורה שבכתב היא "מוסר אביך" תקיף, המתגלה גם דרך העוצמה התוהית של החלום, ואילו תורה שבעל פה היא "תורת אמך" המרגיעה את רוחנו ומאחלת "לילה טוב וחלומות חסידיים". ועוד, היום לקראת הגאולה כבר איננו מסתפקים בחלומות על גאולה אלא רוצים לראותה באופן מוחשי, למטה מעשרה טפחים.

כמו שנאמר "כִּי בָא הַחֲלוֹם בְּרֵב עֲנֵן וְקוֹל פְּסִיל בְּרֵב דְּבָרִים... כִּי בְרֵב חֲלָמוֹת וְהַבְּלִים וְדְבָרִים הַרְבֵּה כִּי אֶת הָאֱלֹהִים יִרָא"¹⁸ – דהיינו שבכח יראת ה' הטהורה לבטל מעיקרא פחד מחלומות, ואז נפשו לא תהיה עגומה וממילא לא יצטרך להטבת חלום. זו ההדרכה היסודית שקבל מורנו הבעל שם טוב בהיותו ילד מאביו "אל תפחד משום דבר בעולם רק מהשם יתברך", ובלשון הפוסקים "ועיקר הכל לירא מפני האלקים ואז לא יירא מפני החלום"¹⁹. ובמיוחד בעניין תענית חלום מוסכם שאין לנהוג בה למעשה מכמה טעמים²⁰.

הכל מתחיל במי שראה חלום ונפשו עגומה. עגמת הנפש הגיעה אליו בהשגחה פרטית לעורר בו הכנעה (בדומה להכנעה של נידוי בחלום, אך בצורה קלה הרבה יותר), אך צריך להמתיק את ההכנעה, שלא תהיה עצבות, וזו פעולת הטבת החלום שבסופה אומרים "לך אכל בשמחה לחמך"²¹. ההטבה היא 'לחש' – הכנעה היא בחינת 'חש' (שתיקה) והלחש הוא תיקון ל-**חש**. באמת, הטבת החלום כלולה בתוך החלום עצמו (בהעלם שישנו במציאות, כשלהבת הקשורה בגחלת), והרמז: אותיות המילוי של חלום, **חית למד וו מם = הטבת חלום!**

הטבת החלום נפעלת מתוך האהבה של חבריו המטיבים, כמפורש בהלכה שצריך

כה קהלת ה, ב-ו.

כו ערוך השולחן או"ח רכ, ד. וראה מה שהובא בפקי תשובות שם.

כז ראה נו"כ בשו"ע סי' רפח, שו"ע אדה"ז שם ס"ז, פסקי תשובות שם.

כח קהלת ט, ז.

כט כלשון התוס' שם "כך הוא הלחש".

ל לשון אדה"ז בסידור. ובשו"ע "בפני תלתא דרחמי ליה".
לא אליה רבה שם סק"א, מובא במשנה ברורה שם סק"ג.
לב ויקרא יט, יח. וראה טעם מצוה לפרשת חיי שרה.
לג מגן אברהם סי' קכח סק"ע. אליה רבה סי' רכ"א.

קערת כסף לחנוכה

סיפור חסידי | החסיד ר' משה מווישעגראד

להמקוה וגם המקוה גופא הי' עמוקה מאד מאד אף שמן הסתם הי' איזה פאָדלאַגע [רצפה] בזוית אחד של המקוה אבל שאר המקוה היה עמוקה מאד, ומעשה שהיה כשהתחיל לטבול את השיסעלע הנ"ל נפלה מידו להמקוה ונפלה עד עומקה. ונתבהל מאד ר' משה הנ"ל ולא הי' יודע מה לעשות, כי המקוה היתה מלא כפור וגם היא עמוקה עמוקה מאד, גם היה זוכר איך שרבו הרה"ק היהודי הנ"ל הי' משבח את השיסעלע והיה מצפה מאד שיבוא חנוכה ויאכל מהשיסעלע הנ"ל.

ונתיישב בדעתו שיעבור עליו מה, והפקיר את עצמו ופשט כל מלבושיו וירד למהקוה וביקש וחיפש בכל המקוה עד עומקה ולא מצאה. ויהי בראותו שהוא בסכנה גדולה מחמת הקור, וגם לחפש תחת המים בעומק גם כן הוא בסכנה, ובפרט שחיפש ולא מצא, היה עולה מהמקוה ולבש מלבושיו והלך חזרה לרבו הקדוש בלא השיסעלע. וכאשר בא אל פתח ביתו של רבו היהודי הנ"ל שמע תיכף איך שרבו היהודי הנ"ל עומד ומשבח את השיסעלע ועומד ומצפה ומתגעגע בכל רגע שיעבור היום ויתפלל מנחה ומעריב והדלקת נר חנוכה ולישב לאכול סעודת הלילה ויאכל מהזילבערען שיסעלע הנ"ל. ויהי כאשר שמע ר' משה הנ"ל את החשק והגעגועים שיש לרבו לאכול מהשיסעלע הנ"ל היום, היה רץ בבהלה גדולה עוד הפעם להמקוה ופשט מלבושיו וירד להמקוה עד עומקה וחיפש וביקש ולא מצאה, ויתמהמה בהמקוה זמן גדול וחיפש אותו עד שהיה בסכנה גדולה מאד, הן מחמת הקור והן מחמת שהיה תחת המים כל כך, עד שלא היה לו שום עצה לעשות יותר רק ללבוש מלבושיו

בספר גדולת מרדכי (ח"א אות כח) מביא המחבר סיפור מופלא ששמע מאביו, הרב משה יחיאל הלוי מזלאשיטץ:

עתה באתי לספר מעשה אשר שמעתי מא"א מו"ר הרב ז"ל מהרב הקדוש ר' דוד מלעלוב וגם מהרב הקדוש היהודי זצ"ל איך שהיה לו תלמיד מובהק אחד ושמו הרב החסיד המפורסם ר' משה ז"ל מווישעגראד והוא הי' בן ביתו של הרב הק' היהודי הנ"ל והוא הי' המוציא והמביא והכל היה מונח עליו.

ופעם אחת אחר סוכות בא אל היהודי הק' איש אחד ונתן להרב הקדוש היהודי במתנה קערת כסף אחת ושמה בו היהודי למאד ואמר שהקערה הזאת תהיה מונחת וטמונה אצלו עד חנוכה ובחנוכה ישתמש בה ויאכל ממנה כן כפל ושלש היהודי הנ"ל והרבה פעמים שמעו ממנו שאמר וחזר ושנה זאת, שהזילבערין שיסעלע [קערת הכסף] הנ"ל תהי' מונחת אצלו עד חנוכה ואח"כ ישתמש בה. ויהי כי היה קרוב לחנוכה היו שומעים יותר את הרב היהודי מדבר אודות השיסעלע הנ"ל ועומד ומצפה שיהי' חנוכה כדי שיזכה לאכול בה.

ויהי כי היה עוד יום אחד לחנוכה, היינו ערב חנוכה, היו שומעים עוד יותר את היהודי מדבר אודות השיסעלע הנ"ל והוא עומד ומתגעגע ומצפה שיהיה חנוכה כדי לאכול בקערת כסף הנ"ל. והי' עולה בזכרונו של הרב החסיד ר' משה הנ"ל שנוצרך לטבול את השיסעלע במקוה והיה חושש שמא ישכח אח"כ ותיכף רץ בשמחה להמקוה לטבול השיסעלע הנ"ל, ובשנים הקודמים היה המקוה עמוקה מאד, ובפרט בפרשיסחא היה גודע לכל עומק המקוה, כי היה יותר ממאה מעלות לירד

ושכאב להרב ר' משה השינים מאד, והיו לו יסורים קשים ר"ל, והיה הולך לחדר היהודי ז"ל להזכירו שיקל השי"ת מעליו היסורים כנהוג. והיה כאשר התחיל לפתוח הפתח ראה שם גם כן את הרה"ק ר' דוד מלעלוב הנ"ל ומדברים יחד, ולא היה דרך ארץ שיפתח יותר, והיה נשאר עומד תחת הפתח, ובדרך אגב שמע איך שהרב ר' דוד מלעלוב שאל את הרב היהודי – איך מסכנים את ישראל כ"כ? והשיב לו הרב היהודי שרצוננו היה לידע עד היכן מגיע האהבה שלו לנו. והרב ר' משה לא ידע ממי הם מדברים. ואחר כך פתח הפתח והלך אצל הרב היהודי וסיפר לו מכאב השינים שיש לו ר"ל, והזכיר את עצמו לפניו. והיה כאשר שמע זאת הרב ר' דוד הנ"ל הלך אצל ר' משה הנ"ל ואחז אותו בידיו ואמר לו שילך מהרוצח הזה! רק תלך לביהמ"ד, ותקח את ספר הזוהר שמות, ותפתח אצל הפסוק "ויסע... ויבא... ויט... ותתן את אצבע הקטנה על השן הכואב ותאמר זאת ג' פעמים ותתפא מהיסורים לגמרי.

ולאחר זה היה מבין ר' משה הנ"ל שממנו היו מדברים, והיה רואה שרבו היהודי וגם הרב ר' דוד היו יודעים ורואים היטב כל הנ"ל, איך שהלך הרבה פעמים להמקוה והיה בסכנה גדולה בסכנות עצומות, הכל היו רואים ויודעים והיה הכל בכוננה עצומה, וד"ל.

להעמיד את החסיד בנסיין

הנקודה הפנימית של הסיפור המפתיע הזה היא עומק הקשר בין הרבי והחסיד – "לידע עד היכן מגיע האהבה שלו לנו". רבי דוד מלעלוב אמנם מבקר את ידידו ורעו, היהודי הקדוש, על הנסיין בו העמיד את תלמידו (ואף לא נמנע מלעשות זאת באופן חריף באזני החסיד, כשהוא מכנה אותו 'הרוצח הזה'), אך לא נשמע שהרבי (היהודי הקדוש) או התלמיד (ר' משה) התרשמו מהענין. אדרבא,

ולילך חזרה לבית הרב. והיה כאשר בא לשם תיכף שמע עוד הפלגת חשקו להשיסעלע הנ"ל לאכול ממנה, ונזדרז רבו הנ"ל להתפלל תיכף מנחה ולהדליק נר חנוכה ולהתפלל תיכף מעריב והיה אומר בפירוש שנזדרז מאד כדי לאכול מהשיסעלע הנ"ל, הלך עוד הפעם וגם כן לא מצאה. וזאת היתה הרבה פעמים, ששמע כך ורץ בבהלה להמקוה ולא מצאה, ובא לבית הרב ועוד שמע כנ"ל, והיה רץ בבהלה עוד להמקוה והיה בסכנה גדולה וכו' ולא מצאה.

והיה כאשר רבו היהודי הקדוש נטל ידיו לסעודת הלילה וברך המוציא ואכל כזית התחיל לשמוח מאד ואמר ב"ה אשר הגיעני לזמן הזה ולא אתמהמה עוד שאזכה לאכול בהזילבערין שיסעלע הנ"ל. וצוה להביא הדגים או דגים מלוחים מהר, שלא אתמהמה כל כך כי יש לי חשק גדול לאכול המרק והרוטב מהשיסעלע הנ"ל תיכף. והיה כשמעו עוד הפעם ר' משה הנ"ל את החשק והגעגועים לאכול וכו' תיכף רץ בבהלה גדולה מאד, כי הזמן היה קצר, ופשט מלבושיו מהר וירד במרוצה להמקוה תחת המים עד עומקה וחיפש וביקש היטב ומצאה אותה למזל, ועלה מהמקוה בשמחה גדולה מאד ולבש מלבושיו מהרה ורץ מהר לבית הרב והניח השיסעלע בהקיך [במטבח] והוא ישב אצל השלחן ולא שמע עוד שום דבר מרבו הנ"ל, ונתנו לו לאכול מהשיסעלע הנ"ל ואכל ממנה ולא שמע יותר.

ומה שהיה עד עתה עם ר' משה הנ"ל לא ידע מזה שום אדם, וגם ר' משה לא סיפר לרבו שום דבר חלילה, ומעשה שהיה אח"כ כך היה: על חג השבועות של אחר חנוכה הנ"ל נזדמנו יחד הרה"ק רבינו דוד מלעלוב הנ"ל עם הרה"ק היהודי הנ"ל בעיר לובלין אצל רבם הרב הקדוש זצ"ל [החוזה] מלובלין, וגם תלמידו הרב החסיד ר' משה מווישעגראד הנ"ל היה ג"כ עם רבו היהודי הנ"ל, והיה מעשה

"לאכללא שמאלא בימינא"

היחס בין שני הצדיקים בסיפור – 'רעים האהובים', מחשובי תלמידי החוזה מלובלין, ששניהם הסתלקו בחייו מחמת קפידתו (ללמד שבירור הקשר בין הרבי והחסיד נוגע להם בתכלית) – הוא יחס של חסד וגבורה. רבי דוד מלעלוב הוא מדת החסד, המלא אהבת ישראל פשוטה (כידוע בכל הנהגתו), והיהודי הקדוש הוא מדת הגבורה, בה קיים רצון עז להרים את קרן ישראל (על ידי מדת הדין, הנסיון, שהוא בסופו של דבר 'נס להתנוסס').

כאב השונים של החסיד – שהיה סימן לכך שהצדיקים מדברים אודותיו (בסוד 'ושנתם לבנין [אלו התלמידים] ודברת בם', וד"ל) – הוא 'רשימו' מהנסיון שעבר עליו (כנודע שקור חזק, ובכלל שינוי טמפרטורה קיצוניים, מזיקים לשינים). העצה של רבי דוד מלעלוב לכאב השינים קשורה לשם **עב** (היוצא מאותיות הפסוקים 'ויסע... ויבא... ויט...'), כמבואר בזהר שם) – שם **החסד** בו נכללת **הגבורה** (שבסוד **ריו** האותיות המרכיבות את **עב-חסד** השמות בכלל, ובפרט בסוד הפסוק 'ויבא' הנקרא למפרע, שהוא הגבורה הנכלל בין שני הפסוקים הנקראים ישר, פסוקי החסד והתפארת, כמבואר בזהר שם). בעולם הזה יש "לאכללא שמאלא בימינא" – להכליל את הרצון העז של הגבורה באהבה הפשוטה של רבי דוד, ובכך להמתיק ולתקן את היסורים שנשארו כרשימו מהנסיון ולהותיר רק את האהבה הנפלאה בין החסיד ורבו (ורמזו לסיום: **ויסע ויבא ויט** ועוד **כאב שנים** עולה **תריג** – זהו סוד כל התורה כולה, ואידך פירושא הוא זיל גמור...).

כשם שבתחלה ר' משה הלך למקוה טוב ושוב, בתמימות וללא טענות, מתוך הרגשת האהבה לרבו, כך סימו של הסיפור הוא שר' משה הבין שכל הסכנות שעבר היו ידועות לרבו והיתה בהן "כוונה עצומה" (כשנדמה שגם רבי דוד מלעלוב, רעו-מבקר של הרבי, נכלל כאן באותה כוונה).

מה היא אותה כוונה עצומה? במשה רבינו נאמר "שלח לך" לדעתך – משה רבינו שולח את המרגלים לארץ, ומעמיד אותם בנסיון (שהרי ה' אמר לו שיתן להם מקום לטעות), על מנת לדעת ("לדעתך") עד כמה הם קשורים אליו ואוהבים אותו (ומקיים בכך "והלכת בדרכיו", כפי ש"מנסה הוי' אלהיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את הוי' אלהיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם"). המגיד ממעזריטש מבאר שאילו היו המרגלים עומדים בנסיון – כפי שעמדו בו יהושע וכלב, מכח אהבתם והתקשרותם לרבו – היה מתרומם-מתנוסס משה רבינו והופך למשיח, מכניס את בני ישראל לארץ ובונה את בית המקדש הנצחי.

בדומה לכך, היהודי הקדוש מעמיד בנסיון את תלמידו-חסידו – ומגלה שהוא אוהבו כבנו (היינו שהיחס אינו רק של רב-תלמיד, אלא של אבא-בן – כקריאת אלישע לאליהו בעת נסיון ההסתלקות, "אבי אבי רכב ישראל ופרשיו") – ובכך בעצם בונה את חצרו-דרכו לדורות, וזוכה להוליך את בני ישראל לארץ, דהיינו להוך לקיום הרצון העליון (שני ענינים השייכים במיוחד ליהודי הקדוש, שכידוע נהג להוך לפני התפלה, והתבטא שאם יהודי 'רוצה לרצות' לעבוד את ה' – עד עשרים פעמים של 'רוצה לרצות לרצות וכו' – הרצון יתממש בסופו של דבר).

מענות ותשובות

שאלה:

"משרתי ההתבוננות" - תנועה נשימה וניגון. להרחבה בנושא מדיטציה יהודית, מומלץ לקרוא בספר 'לחיות במרחב האלקי'.

מה יותר חשוב, להיות נקי בעיני ה' או בעיני בני אדם?

שאלה:

בתנו הגדולה מגיעה בעוד כמה חדשים לגיל מצוות, ואנחנו מתכננים לעשות חגיגה גדולה, שתהווה גם הזדמנות לקשור לענין חוג רחב של ידידים וקרובי משפחה שעדיין אינם שומרי תורה ומצוות. אמנם, התעורר אצלנו חשש מפני עין הרע כשעושים אירוע כה גדול (זו הפעם הראשונה שיוצא לנו לעשות אירוע מסוג זה).

מענה:

על כל אדם להגיע לאיזון נכון בין קיום הוראת השו"ע להיות "עז כנמר" ו"אל יבוש מפני המלעיגים עליו" ליחס נכון עם הבריות עליו נאמר "והייתם נקיים מה' ומישראל". עם זאת, כשאי אפשר להגיע לאיזון נכון עדיפה הנקיות בעיני ה' מהנקיות בעיני הבריות (כמבואר באריכות בספר מי השילוח - ספר מומלץ מאוד).

מענה:

ככלל, "כל כבודה בת מלך פנימה" ובת מצוה עדיף לחגוג בחיק המשפחה ויחד עם חברותיה של בת-המצוה. עם זאת, אם החלטתם לחגוג את הענין ברוב עם, בשל הסיבות שהזכרתם, יש לקשר אותו ככל שניתן עם לעניני תורה ומצוות ואזי אין שום מקום לחשש, שהרי "שלוחי מצוה אינן ניזוקין". כדאי שהקישור לעניני תורה ומצוות וחיזוקם יהיו ניכרים בכל שלב, החל מההזמנה, שכבר מי שיקבל אותה יבין שיש כאן אירוע שנועד לחיזוק האידשקייט.

מזה כמה שנים הסברנו כי כשם שבר מצוה עוסק במיוחד במצות תפלין, כך יש לקשר את ענין בת המצוה למצות שבת. לכן, טוב שכבר על ההזמנה תהיה תמונה של נרות שבת (על אף שבנות ישראל מדליקות אותן כבר שנים רבות לפני בת המצוה, כידוע). באם אין חשש חילול שבת (מצד הארגון או האורחים) היה טוב לקבוע את החגיגה כסעודת מלוה-מלכה,

כך ניתן גם לדייק את סדר הקדימות בפסוק. קודם כל להיות נקיים מה', ואזי, במקום שאפשר, גם מישראל.

שאלה:

מה ההבדל בין מדיטציה מזרחית למדיטציה יהודית?

מענה:

ההבדל העיקרי בין המדיטציות האחרות למדיטציה היהודית היא במטרה - מדיטציות זרות מנסות להביא את האדם לריקון התודעה מכל (שאז "זוכים להארה" לדמיונם הכוזב), ואילו במדיטציה היהודית ריקון התודעה הוא רק הכנה ליעד האמיתי של מילוי התודעה בתכנים אלוקיים. לכן, בעצם, עבודת ההתבוננות שמלמדת החסידות היא המדיטציה הטובה ביותר. בדורנו, שאנשים נזקקים גם לעזרים חיצוניים, יש דרכים לחזק את חוית ההתבוננות על ידי

ספר שלם של רבי אייזיק מהומיל זצ"ל בשם "מאמר השפלות והשמחה".

התחושה הבסיסית שנובעת מהשפלות היא הכרת מקומי ומצבי הרוחני ומתוך כך הצער על הריחוק מה' ומאי מילוי תפקידי המיועד בעולם, לצד התשוקה לעלות בקדש, אולם החידוש בחסידות הוא שבשפלות דקדושה נוספת אצלי ההכרה שהקב"ה מרחם עליי ומאמין בי על אף כל החסרונות.

ובעיקר, כשאדם שקוע בדמיונות של גדלות אודות מצבו הרוחני, כל נפילה או כשלון - בגשמיות וברוחניות - מעציבים אותו. לעומת זאת, אדם שיודע את מקומו אינו נשבר מכשלונות או נפילות, הצפויים-מבחינתו, אך בהחלט מתמלא שמחה מכל הצלחה והישג (רוחני וגם גשמי) להם הוא זוכה במתנת חנם מן השמים.

וכן אפשר להציע שהתשורה למשתתפות האירוע תהיה זוג פמוטים.

בברכות מאליפות לכלת בת המצוה ולהוריה, לרוב נחת יהודית-חסידיה ממנה ומכל שאר הילדים.

שאלה:

החסידות מרבה לדבר על כך שעלינו לקנות את מדת השפלות. האם אין מצב ששפלות, אפילו חיובית, תביא את האדם לתחושת צער גדול על כך שהוא רחוק מה' וממילוי תפקידו?

מענה:

אדרבא, בחסידות מבואר ששפלות דקדושה ושמחה הולכות יד ביד, כפי שלומדים מהפסוק "ויספו ענוים בהוי' שמחה ואבינוי אדם בקדוש ישראל יגילו" (יש גם

לתשומת לב - מדובר במענות פרטיים לשאלות מסוימות, לשואלים מסוימים בהקשר מסוים. חלק מהתשובות לא נערכו כתשובה לרבים, והן מתפרסמות כ"לחם חם ביום הלקחו" של העניין והלימוד שיכול להיות מהם כהשראה לרבים. בדרך כלל השאלה קוצרה או שונתה (ולעתים גם התשובה, בפרטים קטנים) כדי למנוע פגיעה בפרטיות השואלים

המשך **אחליפו דוכתייהו** (2) מעמ' 26

אומר³ שיצחק הוא גלגול הבל. אבל הבל הוא החסדים וקין הגבורות - כלומר, הבל הוא אברהם וקין הוא יצחק. הריגת קין את הבל היא כמו שיצחק הורג את אביו, כמו שרבי עקיבא ראה גוי אחד כופת את אביו לפני כלב וכו'⁴. כל הסיפורים הם לא סיפורי התכללות. אם זה חטא זהו "אחליפו דוכתייהו" רע ואם מצוה "אחליפו דוכתייהו" טוב.

כה ראה ספר הליקוטים וירא, ובכ"ד.

כו ראה רש"י לדברים יב, לא.

מאשים את האשה - היא עשתה. אבל אתה אכלת! אבל אומר שהיא היתה בתוכי - היא אכלה, לא אני אכלתי. זו תכלית הלא-טוב של "אחליפו דוכתייהו". מה שאמרנו, שכנוע ופיתוי. זה גם יסוד גדול ב"פרק בעבודת ה'" - הטבע להאשים. הכל מתחיל מלהאשים את האשה, להאשים את ה', להאשים את החברה, להאשים את כולם, רק לא את עצמי.

אחר כך צריך למצוא את התופעה אצל קין והבל, כמו אברהם ויצחק. גם פלא, שהאריז"ל

ברכות בחשבון

מתמטיקה בפרשת השבוע

וּתְחַלְּינָה שְׁבַע שְׁנֵי הַשּׁוֹבַע אֲשֶׁר הָיָה בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:
 וּתְחַלְּינָה שְׁבַע שְׁנֵי הָרֶעֶב לְבֹא פֶּאֶשֶׁר אָמַר יוֹסֵף וַיְהִי רָעֵב בְּכָל הָאָרְצוֹת
 וּבְכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם הָיָה לָחֶם:
 וּתְרַעֵב כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְעַק הָעָם אֶל פְּרֹעֶה לֵאמֹר פְּרֹעֶה לְכָל
 מִצְרַיִם לְכוּ אֵל יוֹסֵף אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ:

כתר מלכות

ערך הפסוקים 12400

= כ פעמים **כתר**

= כה פעמים **מלכות**

בשלשה פסוקים אלה מתוארת תכלית עלית יוסף למלכות ולכתר מלכות. דבר זה רמזו בחשבון הפסוקים שכן ערך שלשת הפסוקים ביחד עולה 12400 שהוא כפולה הן של **מלכות** והן של **כתר**: כה פעמים **מלכות** ו-כ פעמים **כתר**. המלה "כה" קשורה תמיד עם המלכות ואילו ערכה של האות כ הוא 20 וערך המלה **עשרים** שווה **כתר** (אין כ אלא לכתר"). והנה, בפסוק האחרון יש שלשה צרופים של המלה מלך – וַיֹּאמֶר פְּרֹעֶה לְכָל מִצְרַיִם לְכוּ אֵל יוֹסֵף אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ.

"אמר מלכא עקר טורא"

הרש"י היחיד על פסוקים אלה הוא על המלים, "אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם תַּעֲשׂוּ" – "לפי שהיה יוסף אומר להם שימולו [ברית מילה נקראת "אִמְרָה"^ג], וכשבאו אצל פרעה ואומרים, 'כך הוא אומר לנו', אמר להם 'ולמה לא צברתם בר, והלא הכריז לכם ששני הרעב באים?' אמרו לו, 'אספנו הרבה והרקיבה', אמר להם, 'אם כן כל אשר יאמר לכם תעשו, הרי גזר על התבואה

והרקיבה, מה אם יגזור עלינו ונמות?!"

כמו אבותיו, אברהם יצחק ויעקב, גם יוסף ניסה לגייר את האינם-יהודים (כפי שראינו בגליון הקודם). מצות מילה היא המצוה המיוחדת לאברהם אבינו (וכפי שאנו מברכים על המילה "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו"), והנה, סכום שלשת הפסוקים, 12400 כנ"ל, גם עולה נ פעמים **אברהם (רמח)**.

אמירתו-מילתו של יוסף למצריים שימולו משקפת את העובדה שהשליט נקרא "דִּבְרָר" משום שהוא מושל על העם באמצעות כח הדבור. בחסידות מוסבר שמדת ההשפעה שיש לדיבורו של אדם תלויה בין השאר במדה בו הוא שומר ברית (שנקראת אפילו בשם "אִמְרָה", כנ"ל). אכן, בשלשת הפסוקים יש שלש לשונות אמר ("אִמַּר", "וַיֹּאמֶר", "יֹאמַר") הרומזות לסוד אור מים רקיע (המכוונים כנגד שלושת שלבי יצירת הולד כמבואר בכתבי האריז"ל).

הגימטריאות של שלשת הפסוקים השלמים הן 2824, 4359 ו-5217 בהתאמה^ג. על ידי חישוב ההפרשים בין מספרים אלה, נבנה את הסדרה הבאה, שכאשר נרחיב אותה אחורה וקדימה נמצא שיש בה רק שמונה מספרים חיוביים:

ג בפסוק הראשון ח תבות, וערכו 2824 שווה ח פעמים שמחה (שעולה סוד הוי' ליראיו כו'). כך, ממוצע כל תבה בפסוק הראשון הוא שמחה. והנה, סכום שני הביטויים "שבע שני השבע", "שבע שני הרעב" הוא 2118 שהוא ו פעמים שמחה וממילא גם כאן ממוצע כל תבה שווה שמחה!

א ראו זוהר ח"א רה, ב; ח"ג יא, ב; שם רנו, ב.
 ב ראו שפתי חכמים לרש"י שם.

שלש התבות האחרונות בציר האמצעי
הן **לְבוֹא, לָחֵם** ו-**יוֹסֵף**. כל שלש התבות הן
כפולות של **יג** לפי סדר עולה: 39, 78 ו-156,
והן יוצרות סדרה גיאומטרית פשוטה של שלם
וחצי, שהרי **לָחֵם** הוא **ב** פעמים **לְבוֹא**, ו-**יוֹסֵף**
הוא **ב** פעמים **לָחֵם** (ואכן, המלה **לָחֵם** מופיעה
ב פעמים בפסוקים אלה).
נצייר כעת את האותיות בצורת המשולש

של 18:

י
 ת
 ל י נ
 ה ש ב ע
 ש נ י ה ש
 ב ע א ש ר ה
 י ה ב א ר י מ
 צ ר י ס ו ת ח ל
 י נ ה ש ב ע ש נ י
 ה ר ע ב ב ל ו א כ א
 ש ר א מ ר י ו ס י ו
 ה ר ע ב ב כ ל ה א ר צ
 ו ת ו ב כ ל א ר י צ ר י
 ס ה י ה ל ח ס ו ת ר ע ב כ ל
 א ר י מ מ ר י ס ו י צ ע ק ה ע
 ס א ל פ ר ע ה ל ל ח ס ו י א מ ר
 פ ר ע ה ל כ ל מ צ ר י ס ל כ ו א ל
 י ו ס י א ש ר י א מ ר י ל כ ס ת ע ש ו

בחלוקה זו, אנו רואים שסכום שלושת
המשולשים הפינתיים (שבכל אחד 6
אותיות) עולה 1519 שהוא **א-ל** פעמים 7^2 .
בשלש המושלים הפינתיים יש 18 אותיות,
וממילא מלבדם יש עוד 153 או $17 \triangle$ אותיות
בצורה (שכן 18 הוא מספר האותיות בשורה
האחרונה וכאילו החסרנו אותה ונשארנו עם
 $17 \triangle$ בלבד). שאר אותיות הפסוקים הפסוק
עולים 10881 שהוא **א-ל** פעמים 351 ($26 \triangle$).
כפי שראינו, סכום שלשת הפסוקים יחד עולה
12400 שהוא **א-ל** פעמים 400 (20^2). באופן זה
נמצא ש-400 מתחלק ל-49 ו-351. אם נפשיט
חלוקה זו של 400, נקבל את הנוסחה:

$$(3n - 1)^2 = n^2 + \triangle(4n - 2)$$

אתגר: להוכיח את נכונותו של משפט זה

והנה, 13 המספרים הראשונים הנוצרים על
די משוואה זו ערכם הממוצע שווה **חשמונאי**

1879 3729 4902 5398 5217 4359 2824 612
1850 -1173 -496 181 858 1535 2212
-677 -677 -677 -677 -677

בסיס הסדרה הינו מינוס 677 ששווה **אור**
מים רקיע, כנ"ל. והנה, בסדרה זו יש מספר חיובי
אחד לפני 2824 והוא 612 ששווה **ברית** ורומז
לכוח אמירת יוסף הבאה משמירת הברית שלו.
בפסוקים אלה, המלה בה מצוה פרעה
לעם המצרי לקבל את ממשלת יוסף היא
"תַעֲשֶׂנו". והנה, **תַעֲשֶׂנו** עולה 776 (היפוך ספרות
677, **אור מים רקיע**, כנ"ל) שהוא הגימטריא
של **ביאת המשיח** כידוע.

מבנה הפסוקים

$\triangle 9 = 45$ מספר התבות
 $\triangle 18 = 171$ מספר האותיות

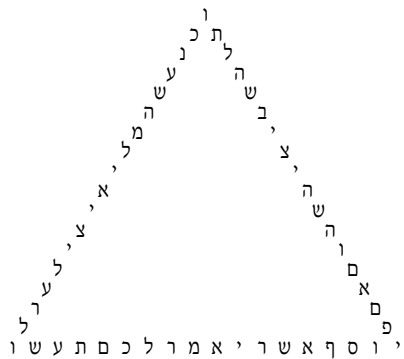
בפסוקים אלה, יש 45 תבות¹ ו-171
אותיות. שני המספרים הללו, המגדירים את
מבנה הפסוקים, שניהם מספרים משולשים:
45 שווה $\triangle 9$ ואילו 171 שווה $\triangle 18$. נצייר
את התבות בצורת משולש:

ותַקְלֶנָה
 שִׁבְעַת שָׁנִי
 הַשָּׁבַע אֲשֶׁר הָיָה
 בְּאָרְצָה מִצְרַיִם: וַתַּחֲלֶנָה שִׁבְעַת
 שָׁנִי הָרְעֵב לְבוֹא פֶּאֶשֶׁר אָמַר
 יוֹסֵף וַיְהִי רָעֵב בְּכָל הָאָרְצוֹת וַיִּבְקַל
 אֶרְצָה מִצְרַיִם הָיָה לָחֵם וַתַּרְעֵב כָּל אֶרְצָה
 מִצְרַיִם וַיִּצְעֵק הָעָם אֶל פְּרֹעֶה לֵאמֹר נִפְרָעָה
 לָקַל מִצְרַיִם לָנוּ אֵל יוֹסֵף אֲשֶׁר יֹאמַר לָנוּ תַעֲשֶׂנו

ד ראו סוד ה' ליראיו, שער ביאת המשיח.
ה בין מה התבות יש אהבה פעלים: ותחלינה היה ותחלינה
לבוא אמר ויהי היה ותרעב ויצעק ויאמר לכו יאמר תעשו.
סכום 13 הפעלים עולה 3675 שהו 3 פעמים 1225 (מספר
מיוחד שהוא משולש וגם רבוע: 35^2 וגם $49 \triangle$). בפסוק הראשון
ב פעלים, בשני ה פעלים ובשלישי פעלים, וסימנך **בהו**. סכום
המשולש פרטי של מספר הפעלים בכל פסוק (3 ועוד 15 ועוד
21) עולה **טל**, והממוצע עולה **בהו**. וכן, הרבוע הפרטי של כל
מספר (4 ועוד 25 ועוד 36) עולה 65 ששווה **ה** פעמים **בהו**).

(ו-חשמנאי שווה חנכה פנים ואחור)!

נתמקד כעת רק במקיף הרחוק של הצורה:

במשולש זה, סכום האותיות שבמקיף

הרחוק (ו ת ל ה ש ב י צ י ה ש ה מ א מ פ

יוסף אשר יאמר לכם תעשו לו ר ע ל י צ י א

י ל מ ה ש ע נ כ) עולה 4070 שהוא יחידה

(מספר השנים שהחסיר יוסף מחייו שלו שהיו

ראויים להגיע לכדי 147 שנות חייו של יעקב

אביו, כדי לתת אותם לדוד המלך זוהר ח"א קסז,

ב והלאה) פעמים 110 (מספר שנות חיי יוסף)

וכן, ב פעמים הכל פעמים הבל; ממילא כאן

זכה יוסף להכפלת חלוקת חייו ל-110 שחי

בפועל ועוד 37 שנתן לדוד. שאר האותיות

עולות 8330 שהוא ז פעמים 1190. המספר

1190 רומז למלכות מלך המשיח שכן הוא

הגימטריא של הפסוק: "הִנֵּה יִשְׁפֹּל עֲבָדֵי יְרֵמְיָהּ

וְנִשְׂא וְנִבְּה מֵאֲדָם" והוא עולה פה פעמים דוד, ה

פעמים רחל וכן סוד פעמים טוב.

עיון באותיות הפסוקים

יש בשלשת הפסוקים חי אותיות מתוך כב

אותיות הא"ב (האותיות החסרות הן ג, ד, ז, ט).

מספר ההופעות שלהן מתמצה ב-יג מספרים:

1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 17, 19. סכום

המספרים הללו הוא 117 שהוא ט פעמים יג.

יש ב-ג הפסוקים שלנו יא אותיות ע שערך

הכולל 770. מיקומי האותיות ע בתבות: 10,

17, 42, 48, 70, 102, 117, 120, 126, 139, 169.

האות ע של רעב היא האות ה-ע. החלוקה

לפי הפסוקים היא 2, 3, 6 היוצרת את סדרת

הפונקציה: $2 + n^2$. סכום הרבועים הפרטיים של

שלשת המספרים עולה 49 שהוא 7^2 . אותיות

ה-ע מופיעות במלים: שְׁבַע הַשְּׁבַע שְׁבַע הָרְעֵב

רְעֵב וְתָרַעַב וַיִּצְעַק הָעָם פְּרָעָה פְּרָעָה תַּעֲשׂוּ.

סכום יא המלים הללו עולה 4225 שהוא שם

אדני ברבוע, וכן הוא עולה 25 (5^2) פעמים 169

(13^2). והנה, האות ה-169 היא ה-ע של תַּעֲשׂוּ!

האותיות ה-ו-א מופיעות יג פעמים כל

אחת, סה"כ לְבֹאֹת אותיות. יג פעמים הוא עולה

יוסף, שהוא ו פעמים הוי'.

האותיות פ-ו-נ מופיעות ד פעמים כל אחת

וסכום הופעותיהן עולה 520 שהוא כ פעמים

הוי'. סכום אותיות פ-נ ביחד עם אותיות

ה-ו-א עולה 676, שהוא הוי' ברבוע.

[הופעות א-ה-ו-נ-פ-צ-ש = 4186 = חיה פעמים יעקב
שאר האותיות = 8214 = ו פע' יחידה פע' יחידה]

האותיות ש-צ מופיעות ט פעמים כל

אחת וסכום הופעותיהן עולה 3510 שהוא ה

פעמים שבת (קלה פעמים הוי'). יחד עם ערך

הופעותיהן של האותיות ה-ו-א-פ-נ הכל

עולה 4186 שהוא 91Δ (שהוא מו פעמים

צא או קסא פעמים הוי') וכן, יעקב פעמים

חיה. סכום שאר האותיות עולה 8214 שהוא ו

פעמים 1369, שהוא יחידה ברבוע. מצאנו אם

כן חלוקה יפהפיה של הפסוקים לכפולות של

חיה ו-יחידה. בסך הכל מספר הפעמים בהן

מופיעות האותיות א ה ו נ פ צ ש הוא אדני

אותיות מתוך 171. סכומן 532, הרומז לסוד

העיבור של יט (שנות המחזור הקטן) פעמים

כח (שנות המחזור הגדול) כו'.

להיות כאו נ

המדור לילדים

נעלמת. תוך כְּדֵי כָּף מְגִיחָה מְלֻמָּטָה, בערה חדשה, שגם היא מטפסת מיד, עולה כלפי מעלה ונעלמת. איך אומרים? חוזר חלילה.

ואני חושב לעצמי ושואל: איך זה שנהלה לא לומדת לקח? היא לא ראתה מה קרה ללהבה שבערה רגע לפני כן? מה גורם לאש לרוץ שוב ושוב לעבר מקום שממנו היא לא תשוב לעולם? זה מזכיר לי פרפרי לילה הנמשכים אל מנורת להט שמאירה בחושך. הם עפים במהירות הישר אל מוקד האור ונשרפים בו. מממש התאבדות...

נ ה' נשמת אדם

הלהבה הבווערת היא משל טוב לנשמה של יהודי. לבו של כל יהודי בווער לה, להיות קרוב אליו, בדיוק כמו אור הניר. כמו הלהבה, משתוקק היהודי כלפי מעלה. אבל מה קרה ללהבה שם למעלה? היא נעלמה. וגם כף היהודי – הוא רוצה להיות קשור עם ה' בכל מחיר, גם אם יפסיק לחיות!

אתם יודעים? לא תמיד אנחנו מרגישים את הלב שלנו בווער כף. אולי להפך, רוב

"רזי...", הפעם היתה זו אחותי הקטנה, שבווער שעבר ישנת בלי סוף וחלמת. עכשו אני רואה שאתה גם חולם בהקיצ'..."

"אני לא חולם", ענית, "אני מתבונן! שמעתי שלהסתכל על גרות הנכה זו סגולה גדולה, הם מחזקים את האמונה!

חויף מזה שכחתי שקוראים לי רזי? רז (=207) עולה בגימטריא אור".

"כו, אבל כמה זמן אפשר?" הקשתה. "המון", החזרתי לה, "מלנת' לפים, בלי סוף... אל תגידי לי שלא שמת לב – רז עולה גם אין סוף!"

לבער עד פאות

יש כמה דברים שאני נורא אוהב להסתכל עליהם. אחד מהם הוא גרות שדולקים. אני מסגל להתבונן בהן עוד ועוד, כמעט בלי סוף. נסיתי לחשב פעם: מה כל כף מרתק אותי בגרות? יש בלהבה משהו שלא נגמר, שמתחדש בכל שניה. אנחנו אוהבים מאד דברים חדשים, אבל בכל זאת נראה לי שזה לא כל הספור.

כאשר אני עוקב אחרי הלהבה המרצדת אני יכול להבחין בתופעה מעניינת: היא עולה כלפי מעלה, אבל מה קורה לה שם למעלה? היא פשוט

מוסדות חינוך
תורת חיים

בניסיונות הרב יצחק גינזבורג שליט"א

בפרוסת הלחם אני תמיד מעדיף את הממרח שאני אוהב ובהפסקה אבחר לשחק עם החברים הטובים שלי. זה הגיוני וטבעי, לא?

כמו שאני מעדיף שיהיה לי טוב ונח כן אני גם נזהר להתרחק מהדברים שלא נעימים לי. מישהו מאתנו היה שמח להתקע עם האופנים בעמוד חשמל עוקפים כלם יודעים, עמוד חשמל עוקפים מהצד ולפביש לא מתפרצים סתם כן. גם זה הגיוני וטבעי.

והנה פלא! בא גוי ואומר ליהודי שאם לא יעשה מעשה עומדים להרוג אותך, ותספיימו אתי שלמות זה בטח לא הדבר הכי נחמד... מה עושה היהודי? בצורה הכי טבעית ופשוטה הוא עושה את המעשה הכי לא טבעי. הוא בוחר למות! יותר נכון: הוא בוחר לחיות! רק שאצלו לחיות זה רק עם ה'!

לעם מסירות נפש

טוב, מסירות נפש על קדוש השם אינה דבר שקורה לנו כל יום. בטח לא אצל כל אחד מאתנו. לא כל יום תופס אותי ברחוב גוי ומנסה להכריח אותי לעבד עבודה זרה, נכון? אז איפה אנחנו, האנשים הרגילים, יכולים לטעם מכה? בעצם... בעצם יש איזה גוי קטן שמתחבא לו אצל כל אחד מאתנו, אצלי ואצלך. "הגוי אשר בקרבך..." לגוי הזה יש כל מיני שמות: לפעמים

הזמן הבערה הוא מכה מאתנו. אבל זהו רק פסוי, כי באמת היא ממשיכה ורוחשת תמיד בסתר. למצב הרגיל שלנו קוראים "אהבה מסתרת" – יש בלב שלנו אהבה לה' אבל היא מסתרת.

מתי ממש מתגלה אותה להבה נסתרת? זה קורה ברגעים מיוחדים של מסירות נפש.

מה קורה ליהודי אם ינסה מישהו לנתק אותו בכח מה' למשל, אם יבוא גוי רשע ויאמר לו: יש לך שתי אפשרויות – או שתכפור בה' ותשתחוה לעבודה זרה או שאני הורג אותך. ברגע הזה מתגלה האמונה של היהודי בכל העצמה. היהודי עושה חשבון מהיר: או שאני נשאר בחיים אבל במנתק מה', חלילה, או שאני ממשיך להשאיר עם ה' במנתק מהגוף. אדמו"ר הזקן למד אותנו שיהודי "לא רוצה ולא יכול להיות נפרד מאלקות". במקרה הזה אומר היהודי לעצמו: עם הגוף או בלעדיו – אני את ה' לא עוזב! זהו גלוי של מסירות נפש.

הטבע שגזר הטבע

בעצם, נשים לב שבשעת מסירות נפש קורה ליהודי משהו לא כל כך הגיוני. מצד אחד הוא פועל בצורה הכי טבעית ליהודי, אבל זה ההפך מהטבע שלו. לפעל הפוך מהטבע – זה הטבע שלו... מה הכוונה? כל אחד מאתנו רוצה שיהיה לו תמיד הכי נח והכי טוב.

מְכַרֵּיחַ אוֹתִי כְּרָגַע לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְפָסֶל
הַיִּיִתִי קוֹפֵץ לְאֵשׁ וְלֹא מְקַשֵּׁב לָךְ. אֲנִי
מוּכָן לְמַסֵּר אֶת כָּלִי לֵךְ, מִמֶּשׁ לָמוֹת, אֲזוֹ
נִרְאָה לָךְ שֶׁעַל תַּאֲוָה אַחַת קִטְנָה אֲנִי לֹא
מוּכָן הַפְעַם לְוַתֵּר? אֶת הָרָצוֹן הַלֵּא-טוֹב
הַזֶּה אֲנִי מוֹסֵר, שְׂיָמוּת לוֹ...

טוֹב, כִּכְר הָאֲרֻכָּתִי בְּהַסְבֵּר לְהַפְעַם.
רַק תִּסְפְּימוּ אֶתִּי שְׂיֵשׁ הַמּוֹן מֵה לְלַמֵּד
מִנְרוֹת חֲנֻכָּה. אֵין סוֹף לְפָחוֹת...

חֲנֻכָּה מֵאִיר וְשִׁמְחָה!

כִּי

קוֹרְאִים לוֹ נְחֹשׁ הַקְדָּמוֹנִי, לְפָעֲמִים יֵצֵר
הָרַע וְלְפָעֲמִים נִפְשׁ בְּהַמִּית [שְׂמַעְתֶּם
שְׁלֹאֲחֵרוֹנָה קוֹרְאִים לוֹ "צַד הָאֶפֶל"?!...].
לֹא מְשֻׁנָּה אֵיךְ יִקְרָאוּ לוֹ, הוּא תְּמִיד רוֹצֵה
דָּבָר אַחַד: לְהַרְחִיק אוֹתִי מֵה'. אֲזוֹ בְּמֵה
הוּא שׁוֹנֵה מֵהַגּוֹי שְׂמַכְרֵיחַ לְהַשְׁתַּחֲוֹת
לְעַבּוּדָה זָרָה?

אֲדַמּוּ"ר הַזָּקֵן נוֹתֵן לָנוּ עֲצָה אֵיךְ
לְדַחוֹת אֶת הַגּוֹי הַמְּחַפֵּשׁ הַזֶּה. בְּרָגַע
שֶׁהוּא תוֹקֵף אוֹתְךָ וּמְנַסֶּה לְפַתּוֹת אוֹתְךָ
תֹּאמַר לוֹ כֵּן: אַתָּה הִרִי יוֹדֵעַ שְׂאֵם הַיִּיִת

שְׂאֵלֹת הַשְּׂבוּעָה:

מֵהוּ הַטָּבַע אֲצֵל הַיְהוּדִי שֶׁפוֹעֵל הַפּוֹנֵךְ מֵהַטָּבַע?

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכּוֹנָה יִגְרַל פָּרָס. אֶת הַתְּשׁוּבָה יֵשׁ לְשַׁלַּח לְכַתְּבַת הַדָּאָר
הָאֶלְקָטְרוֹנִי maosime@gmail.com אוֹ לְעֵנוֹת בְּטֶלְפוֹן 079-9211452

עַד יוֹם שְׁנֵי הַקָּרוֹב.

שֵׁם הַזּוֹכָה מֵהַשְּׂבוּעָה שֶׁעָבַר יְפוֹרְסָם בַּשְּׂבוּעָה הַבָּא בַּעֲזֵ"ה

אִם אַתֶּם מַחְפְּשִׁים חִינוּךְ פְּנִימִי-חֲסִידִי בַּדֶּרֶךְ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְתַלְמִידִיו, לִימוּד בְּרַמָּה גְבוּהָה,
אוֹוִירָה חֲמָה וְאִישִׁית, לִימוּד עַל טֵהֶרֶת הַקּוֹדֵשׁ מִתּוֹךְ תַּכְנִיּוֹת לִימוּד מִקּוֹרִיוֹת,

מוֹסָדוֹת 'תּוֹרַת חַיִּים' זֶה הַמְּקוֹם בַּשְּׂבִילְכֶם.

הַהֲרַשְׁמָה לְשָׁנָה"ל תִּש"פ בַּתְּלִמוּד תּוֹרָה 'תּוֹרַת חַיִּים' וּבִבִּי"ס לְבַנּוֹת 'יעֵלַת חַן', כִּכְר הַחֲלָה.

מִקּוֹמוֹת אַחֲרוֹנִים לְשָׁנָה"ל תִּשַׁע"ט. הַתְּקַשְׁרוּ עוֹד הַיּוֹם 052-6287000

אורו של משיח החל להתגלות ממורנו הבעל שם טוב. כולם מכירים את מענה המשיח לשאלת הבעש"ט – "אימתי קאתי מר? לכשיפוצו מעינותיך חוצה". מובן שיחודו של הבעש"ט אינו רק בגילוי פנימיות התורה, שהחלה עוד קודם, וצריך להבין את הפן המשיחי שלו. נקודה עיקרית בענין מוסברת בשיעור "אמונה ובטחון" שבחוברת זו – הבעל שם טוב לקח את אמונת ישראל בגאולה, שיש בה משהו מקיף ומופשט ו'אפשרי', והפך אותה לבטחון פנימי, ממשי ו'הכרחי'. הבעל שם טוב אמר שכל מה **שיכול** להיות – בוודאי יקרה **בפועל**, ובכך התחיל לממש אותו **בכח**. בקביעה הזו, ש'מעמידה' את נקודת האמונה בגאולה שבלב ככח פעיל ותקיף, הוא החל 'לגלגל' את תהליך הגאולה – גרם למשיח 'לקום מהכסא' ולהתחיל להתקדם אל הדלת ממנה יצא כדי להתגלות לעם ישראל במהרה בימינו.

גם בסיפור החסידי שבחוברת השבוע מתגלה נקודה 'משיחית' שהתחדשה בדרך הבעל שם טוב – הפיכת יחסי רב-תלמיד, המסויגים-משהו, לקשר העמוק בין רבי לחסיד. בעמידת החסיד בנסיגות, מתוך אהבתו העצומה לרבו, תלויה בנית והעצמת המנהיגות שתוכל להביא את עם ישראל אל יעדי הגאולה.

מעונין להצטרף לצוות המפיצים של **ואביטה?**

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il